

Fakulta zemědělská
a technologická
Faculty of Agriculture
and Technology

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FAKULTA ZEMĚDĚLSKÁ A TECHNOLOGICKÁ

Katedra krajinného managementu

Bakalářská práce

Vývoj osídlení ve zvolených lokalitách v příhraničním regionu

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Jana Moravcová, Ph.D.

Autor bakalářské práce:
Dominik Majkus

České Budějovice
2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne

Podpis

Především bych chtěl poděkovat vedoucí bakalářské práce Ing. Janě Moravcové Ph.D., za cenné rady a odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat paní Anně za cenné informace, které mi jako respondent poskytla. Velké poděkování patří i rodině a přátelům za trpělivost a podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá historickým vývojem vesnic a osad, které vznikly na území dnešního katastrálního území Světlíku, Dvořetína, Pasovar a Velkého Strážného. Bakalářská práce je dělena na dvě části. V části první jsou vymezeny některé pojmy nezbytné pro orientaci v problematice a dále je zde stručně shrnut historický vývoj na území Čech s přihlédnutím k významným událostem ovlivňující vývoj obcí v příhraničí. Část druhá se pak zabývá konkrétním vývojem obcí a jejich historií, včetně využití území mezi lety 1826 a 1843 a současného stav z roku 2022.

Klíčová slova: Světlík, Dvořetín, Velké Strážné, Pasovary, Pohraničí, Vývoj osídlení

Abstract

The bachelor's thesis deals with the historical development of villages and settlements that originated in the present-day cadastral area of Světlík, Dvořetín, Pasovary and Velké Strážné. The bachelor thesis is divided into two parts. The first part defines some concepts necessary for orientation in the problem and then briefly summarizes the historical development in the Bohemian territory, considering important events affecting the development of villages in the border region. Part two then looks at the specific development of the villages and their history, including land use between 1826 and 1843 and the current status as of 2022.

Keywords: Světlík, Dvořetín, Velké Strážné, Pasovary, border region, settlement development

Obsah

1	Literární rešerše:.....	8
1.1	Hranice a pohraničí	8
1.1	Příhraniční oblast.....	8
1.2	Sudety	8
1.2.1	Bohaté Sudety	9
1.2.2	Chudé Sudety	9
1.3	Struktura venkovských sídel	9
1.4	Historický vývoj	10
1.4.1	První zmínky o osídlení na Českokrumlovsku.....	10
1.4.2	Vývoj do 12. století.....	10
1.4.3	12. – 16. století	11
1.4.4	17. století.....	13
1.4.5	18. století.....	14
1.4.6	19. století.....	14
1.4.7	Začátek 20. století	15
1.4.8	Druhá světová válka	16
1.4.9	Odsun českých Němců.....	16
1.4.10	Poválečné osidlování příhraničí	17
1.4.11	Léta 1948-1989	17
2	Cíl práce	19
3	Metodika	20
3.1	Materiál	20
3.1.1	Výběr lokalit.....	20
3.1.2	Popis vybraných lokalit:.....	20
3.2	Metody.....	21
3.2.1	Sběr dat.....	21
3.2.2	Vlastní průzkum terénu	21
3.2.3	Zpracování a vyhodnocení dat	21
4	Výsledky a diskuse.....	22
4.1	Katastrální území Světlík	22
4.1.1	Vesnice Světlík (Kirchschlag).....	22
4.1.2	Bedřichov (Fridchsau).....	31

4.1.3	Černíkov (Uretschlag, Gross-Uretschlag).....	33
4.1.4	Bobovec (Pfaffenschlag).....	35
4.1.5	Svánkov (Reith)	36
4.1.6	Rozbor k.ú. Světlík.....	37
4.2	Katastrální území Pasovary	41
4.2.1	Pasovary (Passern)	41
4.2.2	Rozbor k.ú. Pasovary	44
4.3	Katastrální území Dvořetín	45
4.3.1	Dvořetín (Klein-Uretschlag)	45
4.3.2	Rozbor k.ú. Dvořetín.....	46
4.4	Katastrální území Velké Strážné	47
4.4.1	Velké strážné (Gross-Drossen)	47
4.4.2	Malé strážné (Klein-Drossen)	50
4.4.3	Vysoká (Hohenschlag).....	51
4.4.4	Rozbor k.ú. Velké Strážné	52
5	Přepis rozhovoru s pamětníkem.....	54
6	Souhrn	57
	Závěr	58
	Seznam použité literatury.....	59

Úvod

Téma bakalářské práce si klade za cíl osvětlit historický vývoj na Světlicku. Pokud by se někdo vydal do popisovaného kraje, mohl by se mu zdát z části odloučený nebo opuštěný. Z krajiny vymizí pole a nahradí je lesy, louky a pastviny. Při procházce pak nemusí člověk hodnou chvíli narazit na osídlení, ale může uvidět rozvaliny domů a hospodářských stavení. Takto tomu nebylo vždy, ještě do konce druhé světové války byl každý kousíček země pečlivě využitý a krajina byla poseta vesnicemi.

První část práce rozebírá vymezení příhraničního regionu a zabývá se historickým vývojem událostí na našem území, které svým dosahem ovlivnili příhraniční region. V druhé část práce se zaměřuje na mojí rodnou krajinu. Rozebírám zde historický vznik a vývoj vesnic do dnešních dob nebo do jejich zániku. V některých částech se formou obrázků nebo záznamů pamětníků snažím poukázat na dramatické změny spjaté s odchodem českých Němců, který silně zasáhla tehdejší obyvatelstvo, a které měly výrazný vliv na změny v krajině. Součástí práce je rozbor změn v krajině, kde je rozebíráno, jak krajina změnila takřka za 200 let.

1 Literární rešerše:

1.1 Hranice a pohraničí

Samotná hranice je definována jako linií styků dvou sousedních států, které jsou vzájemně odděleny. Podstatou hranic je vymezení území. Historicky byly hranice tvořeny přírodními překážkami, které tvořily často přirozené rozhraní mezi národy (Dokoupil, 2000).

Hranice můžeme dělit na vícero druhů. Například politické hranice tvořili vymezení dvou států a s tím vymezení práva a suverenity státu. Hranice v rámci federativního státu mají funkci vnitřního státního uspořádání nižších jednotek státu (provincie, země atd.) Hranice kulturní a sociální se projevují zase odlišností v zemědělské praxi či bydlení atd. Historické hranice státních útvarů však nebyly pevně vymezeny, jak je vnímáme dnes. Sféry vlivu jednotlivých panovníků měly podoby širokých hraničních pásů, jež tvořily hory, hluboké lesy a močály. Ve středověku byla pod pojmem zemských hranic myšlena rozsáhlá oblast mezi zeměmi bez bližšího administrativního a topografického vymezení. Začátkem novověku byly hranice vnímány jako souvislé linie mezi dvěma státy. Znakem moderního centralizovaného státu bylo zrušení vnitřních hranic a zaměření se na kontrolu hranic vnějších. (Jeřábek, 1999)

Hranice kolem sebe vytváří zónu tlaku, přičemž se zvětšující se vzdáleností se vliv zóny zeslabuje. Pohraničí lze definovat z funkčního hlediska jako zónu, kde je pozorovatelný vliv hranice a taktéž na ni navazující sousední země (Dokoupil, 2000).

Pojem pohraničí byl často užíván v minulosti nejen pro vymezení prostoru kolem hranic. Například v roce 1927 vyšlo vládní nařízení 168/1927 Sb. jímž se prováděl celní zákon. Pohraniční pásmo zde bylo definováno mimo jiné pro účely cla, pohraničního hospodářství a pohraničních styků (z. č. 168/1927).

1.1 Příhraniční oblast

Stránky Ústavu pro jazyk český evidují pojem příhraničí od roku 1993 s prvním výskytem v zemědělských novinách. Schmideltová (2006) definuje příhraničí jako území zahrnující hraniční oblast pouze jednoho státu, na rozdíl od pohraničí, jež zaujímá oblast po obou stranách hranic.

1.2 Sudety

České země byly osídlené do konce druhé světové války početně zastoupeným německy mluvícím obyvatelstvem. Převážná část tohoto obyvatelstva žila na hranicích tvořících místy až 100 kilometrů široký pás po celém obvodu dnešní České republiky,

vyjma hranice se Slovenskem. Takto specifické oblasti se nazývaly „Sudety“ nebo „pohraničí“ (Arburg a Staněk, 2010).

1.2.1 Bohaté Sudety

Oblast bohatých Sudet byla vymezena na základě rozšíření německého obyvatelstva v minulosti do části severozápadní a severovýchodní hranice Česka. Pro tuto oblast byla specifická rychlá industrializace lehkého průmyslu a s tím spojená intenzivní urbanizace krajiny. Po odsunu českých Němců bylo v období let 1947-1953 obyvatelstvo rychle nahrazeno. Doosidlování Sudet se socialistickou industrializací bylo v této oblasti poměrně úspěšné, a to díky množství velkých měst, která sloužila jako ekonomická a sociální centra. (Perlín, 2011).

1.2.2 Chudé Sudety

V oblasti chudých Sudet se lidé živilí převážně zemědělstvím. Byl to chudší kraj bez zázemí větších měst. Lidé zde žili méně politickým životem. V zapadlých vesnicích byli často odříznuti od informací a věnovali se svému živobytí bez rychlejšího přijetí výtěžků průmyslové revoluce (Louka, 2021).

Po odsunu českých Němců došlo pouze k částečnému dosídlení oblasti chudých Sudet. Převážně vlivem hornatého a kopcovitého terénu v oblasti neexistovala průmyslová centra, a proto osidlování probíhalo velmi pomalu. Části této oblasti byly po uzavření hranic znovu vysídleny. V místech podél hranic se Spolkovou republikou Německou a Rakouskem byl pás až deset kilometrů široký a takřka bez osídlení. Rovněž skutečnost, že tato oblast by byla první bojištěm válečného konfliktu mezi Východem a Západem zapříčinil nízkou investiční činnost v celé oblasti. Pro absenci hustého osídlení je dnes oblast velmi cenná z hlediska přírodního prostředí. Takřka podél celé hranice se nachází chráněné krajinné oblasti a národní park Šumava (Perlín, 2011).

1.3 Struktura venkovských sídel

Forma založení vesnice byla ovlivněna především její polohou a také dobou vzniku. První vesnice raného středověku měly tzv. starou sídelní strukturu, a to zejména ve vazbě na románský kostel. V pozdním středověku rozhodovaly ekonomické poměry o dělení a struktuře přidělované půdy. To se odrazilo i na urbanizaci venkova. Přelidnění západní území vyvolalo proces středověké kolonizace. V této době byla vytvořena sídelní struktura, kterou známe dodnes. Vrcholové středověké uspořádání je pravidelné a vychází z tzv. lánového uspořádání. Nejčastěji ve formě usedlosti a za ní následující

zahrady či sadu ohraničeného cestou, případně polnostmi. Tento urbanistický koncept fungoval až do poloviny 20. století bez větších zásahů (Rozmanová a Pokorná, 2017).

1.4 Historický vývoj

1.4.1 První zmínky o osídlení na Českokrumlovsku

Na středoevropskou krajinu mělo převážně vliv alpské a severské zalednění. V poslední době ledové – Würmu byly trvale zaledněny nejvyšší partie šumavských pohoří. Skutečnost, že krajina se nachází ve vyšší nadmořské výšce a značná geomorfologická členitost zapříčinily limitované osidlování Šumavy (Chvojka a Krajíc, 2007).

Jedny z nejstarších dochovaných pozůstatků osídlení na Šumavě dokazují archeologické nálezy v Dobrkovické jeskyni nedaleko Českého Krumlova. V roce 1933 se pokusil majitel pozemku p. Janoušek vykopat pod skalou uskladňovací jámu a přitom narazil na veliké kosti, které vzbudili jeho pozornost. Tehdejší nález oznámil amatérskému archeologovi Karlu Brdlikovi, jenž spolu s Dr. Leonhardem Franzem a prof. Liebusem zahájil systematické vykopávky. Výsledkem byl nález kosterních pozůstatků pravěkých zvířat a menší počet rohovcových a kostěných nástrojů (Město Český Krumlov).

1.4.2 Vývoj do 12. století

Z díla Geographica řeckého filozofa a zeměpisce Strabona vyplývá, že původní keltské území dosahovalo od severu až k Dunaji. Ve svém díle uvádí událost datovanou do roku 120-113 př. Kr., kdy Bojové odrazili germánské kmeny pronikající do tohoto území. Římský historik Tacitus ve svém díle Germania napsaném 90 let po Kr. potvrzuje osídlení země Bohemie keltským kmenem Bójů. Jeden z dochovaných pozůstatků keltské přítomnosti v jižních Čechách je keltské opidum Třisov nedaleko Dívčího Kamene, které vzniklo okolo 2. poloviny století před Kristem. Před sklonkem letopočtu se v Bohemii začaly usazovat germánské kmeny, jež zde přetrvaly zhruba až do 30. let 6. století (Drda a Rybová, 1988).

Historie prvních Slovanů na našem území není jednoznačná. Přestože byly slovanské kmeny početné, neohrožovaly římské impérium, a tudíž příliš nezajímaly tehdejší autory. Do popředí se dostaly až v první polovině 6. století, když začaly napadat země za Dunajem. Slovanský způsob osídlování provázelo útočení, drancování a kořistnictví na cizím území do chvíle, kdy původní obyvatelstvo natolik zřídlo, že se půda začala uvolňovat novým osadníkům. Takový druh osídlování platil převážně na Bal-

káně, kde byla bohatá byzantská kultura. Na západ, sever a východ se Slované od počátku šířili jako dobytkáři a zemědělci a nová území zaujímalí takřka bez bojů, protože byla jen málo osídlena. Mnoho půdy se uvolnilo na západě po odchodu Germánů na jih a jihovýchod. Germáni odcházeli často pro neúrodnou zemědělskou půdu natolik vyčerpanou, že je neužívali. Po příchodu Slovanů byla po delším čase půda zregenerovaná a přinášela obživu jak pro zemědělskou výrobu, tak i pro chov dobytka (Beranová et al.,1988).

Byzantský historik Prokopios z Kaisareie, jež se v letech 527-536 účastnil válečných výprav vévody Belizara, pojednává jako jeden z prvních o Slovanech ve své práci „Historia“. *„Tito národové, Slované a Antové, nejsou jedním mužem ovládnuti, nýbrž odedávna žijí demokraticky, a proto záležitosti i obtížné i příjemné vždy společně se projednávají. Bydlí v bídných chýších roztroušeni daleko od sebe, obyčejně proměňující všichni místo svého bydliště. Vedou život drsný a zanedbaný jako Massageti. Dříve měli Slované i Antové jedno jméno: oba zvaní byli druhdy Sporové, proto že roztroušeni po zemi bydlí. Následkem toho také rozsáhlý kraj zaujímají a největší část země na druhé straně Istru je jimi obydlena. Tak asi se to má s tímto národem“* (Boudišková,1971).

Tehdy řídké osídlené vesnice potřebovaly k provozování zemědělství dostatek volné půdy. Pole byla obhospodařována bez hnojení, dokud poskytovala dostatečnou úrodu, potom se řadu let neosévala a využívala se k chovu dobytka nebo zarostla. Na severu a v místech, kde převažovali hnědozemě, provozovali Slované vypalování lesa tzv. „žďáření“. Úroda po vypálení lesa byla vysoká a nebylo nutné obdělávat půdu. Nejstarší Slované nehnojili, orali málo a mělce a pěstovali nenáročné obilniny. Plodiny skladovali na hromádách nebo v mělkých jamách, vymazaných hlínou. Takovéto skladiště se často nacházelo ve vesnicích u každé obývané chýše.

Také včelařstvím byli východní Slované proslulí a med, a z něho vyrobená medovina, jsou doložené vývozní artikly. V zalesněných místech provozovalo se včelařství formou tzv „brtnictví“ Včely sídlily v dutinách stromů a člověk se o ně záměrně staral, rozšiřoval roje a chránil včelstva před škodnou. Každý si pak svá včelstva označoval. Takové to značení bylo chráněno zvykovými právy. (Beranová et al.,1988)

1.4.3 12. – 16. století

V důsledku postupného rozmachu svobodné držby a práv vlastníku od raného středověku, byla postupně snižována státní svrchovanost panovníka nad půdou a polnostmi. Nicméně vlastnická práva v raném středověku byla omezena pouze na vrstvy, jež byly schopny si svá privilegia obhájit. Rozvoj pozemkové šlechty ve středověku vedl mimo

jiné k institucionalizaci držby půdy. Ve 12. století dochází k tzv. vnitřní kolonizaci. Novým osidlováním dochází ke snaze zlepšit své podmínky rodiny vyšší i nižší šlechty. Kolonizaci a rozvoj šlechty panovník povětšinou podporoval z důvodů zvyšujícího se příjmu, zajištění vojenské síly, a udržení pohraničních oblastí panovníka. Poddaní byli často rozsazováni ve strážních funkcích na okraji osídleného území. Často podněcoval dary klášterní kolonizaci, nicméně stále zůstává hlavním aktérem změn na venkově šlechta. V jižních Čechách došlo k rozvinutí sídel Jiřího z Milevska, rodiny Bavorů a Vítka z Prčice, předkem Vítkovců. Proces kolonizace gradoval ve 13. století, kdy do Čech a Moravy přicházel početný proud převážně německých kolonistů, kteří výrazně přispěli zejména k osídlení těžko dostupných pohraničních hvozdů. Němečtí kolonisté sebou přinášeli vyspělou zemědělskou techniku i právní systém opírající se o vztah mezi poddaným zemědělcem a feudálem. Součástí kolonizace byl i vznik relativně husté sítě poddanských měst (Rada, 1992).

Kolonizace kladla značné nároky na organizační schopnosti, proto proces zakládání vsí a s tím spojených úkonů vedl lokátor, který byl mimo jiné školeným zeměměřičem. Lokátor zajistil osoby svolné k tomu s ním odejít, technické provedení osídlení a úpravu právních poměrů. Vymezoval místa také pro louky, lesy, cesty a pastviny v okolí. Půdu převzatou od majitelů rozměřil a za zákopní poplatek kolonistům propůjčil ke stavbě a obhospodařování. Taková půda byla pak po dobu zabydlení osvobozena od naturální nebo finanční daně. Nicméně lokátorovi činnosti nesouvisely s tvorbou technických podkladů jako dnes. Zaměřoval se spíše na „vytyčení hranic pozemků“. Za svou práci byl pak často lokátor odměněn největším statkem v osadě osvobozeným od poplatku, jakožto i funkcí rychtáře – správce osady (Bumba, 2007).

Hospodářská situace 14. století ve střední Evropě byla rozdělena na dvě ekonomické oblasti. Vlivem geografických, ekonomických a demografických faktorů se oddělila rychle rostoucí západní část Evropy od východní. Především Čechy ležely blízko tohoto rozhraní a snažily se přiblížit rychle rostoucímu západu. Hospodářský rozmach 14. se slibně přiblížil k vyrovnání s civilizačním výbojem západní Evropy, a to převážně díky příznivým vlivům doznívající kolonizace s růstem zemědělské a řemeslné výroby (Harna a Fišer, 1995).

Začátkem 15. století zpomalil populační růst a ochabla vnitřní kolonizace. Podle některých mínění tehdejší krizi způsobila církev zasahující do světské politiky. Hlasem tohoto názoru se stala skupina českých mistrů na pražské univerzitě v čele s Janem Husem. V roce 1414 přijel Jan Hus pozván na církevní koncil v Kostnici v domnění,

že shromáždění přesvědčí o správnosti svého pojetí. Po příjezdu byl však zatčen a roku 1415 upálen jako kacíř. Na oplátku vyhodili přívrženci Jana Husa tzv. husité členy městské rady oknem. (Čornej a Pokorný, 2000).

Povstání husitů přerostlo nakonec k dlouho trvající válku. Husité se pokusili prosadit své ideály vojenskou silou. Požadovali sociální, hospodářskou i národnostní změnu. České země pod tíhou dlouhotrvající války zchudly, a i proto husité přenášeli bitvy na cizí území tzv. spanilé jízdy. Neúspěšné pokusy husity porazit vedly nakonec k příslibení ústupků na Basilejském koncilu. Čechy po bouřlivém husitském období ztratily až 40% obyvatel a potýkaly se s ekonomickými problémy. Proto roku 1485 i přes dlouhotrvající spory uzavřely české katolické stavy s husitskými trvalý mír „na věčné časy“ (Bělina et al., 1992).

1.4.4 17. století

V českých zemích přetrvávalo veliké napětí mezi evangelickými stavy a katolíky. To vyvrcholilo 23. 5. 1618, kdy skupina opozičních šlechticů, vtrhla na Pražský hrad a dva prohabsburské úředníky vyhodila z oken (druhá pražská defenestrace). Ti sice pád z okna přežili, přesto vzplál konflikt mezi nekatolickými stavy a Habsburskou monarchií v dlouhodobé evropské střetnutí tzv. Třicetiletá válka. Stavovské vojsko v konfliktu utrpělo drtivou porážku v bitvě na Bílé hoře roku 1620 a Habsburkové triumfovali. Vůdci stavovského povstání, kteří neodešli, byli pozatýkáni a v roce 1621 popraveni. Byl spuštěn systém rekatolizace, završený vydáním nové ústavy. V důsledku toho z českých zemí emigrovaly desetitisíce lidí. V průběhu války do zemí vtrhla jak saská, tak švédská vojska. Třicetiletá válka za sebou nechala zdevastované obyvatelstvo, jenž kleslo zhruba o jednu třetinu (Čornej a Pokorný, 2000). Bumba (2007) se domnívá, že pokles obyvatelstva mohl být až 60 %.

Další příliv německého obyvatelstva do českých zemí nastal po Bílé hoře a třicetileté válce, kdy přicházející německé obyvatelstvo nahrazuje demografický úbytek způsobený mnohaletým válčením. V té době nastalo poněmčování území ležících i hluboko ve vnitrozemí například. Lovosicko, Litoměřicko, Ústecko a jiné (Kastner, 1993).

Nedostatek pracovních sil způsobených jak válečnými ztrátami, tak imigrací obyvatelstva se šlechta snažila na venkově řešit i zvyšováním robotnických povinností. Docházelo stále k většímu omezování pohybu rolníků a jejich práv. Vrchnost měla zájem především o sedláky usazené na gruntech. Ti byli zárukou vysokých příjmů, nesli největší zatížení státní berní, a mohli poskytovat robotu se záprahem. Přestože

roboty byla nejčastější způsob zajišťování práce nesla s sebou nízkou produktivitu (Harna a Fišer, 1995).

Doba baroka znamenala výrazné zesílení vlivu člověka na krajinu. V období třicetileté války se výrazně změnila plocha rybníků. Velké množství rybníků nacházející se v Čechách od 12. století poměrně v krátké době zaniklo. Vysušené pozemky byly přeměněny na pole, louky či pastviny. V krajině se také zvětšuje plocha honů a vzniká jednotvárná polní krajina. V zemědělství se přešlo z tzv. trojhonného na střídavý systém. V baroku se také prosadilo stejnoměrné obhospodařování luk. Diferencovaly se zejména pastviny od sečených luk s pravidelným dvousečným obhospodařováním. Pokrok v zemědělství se odrazil i na zvýšení úrodnosti půd. Hnojit se začala nejen pole, ale i některé louky. Začínají se odvodňovat pozemky s důsledkem lepší mineralizace humusu (Sádlo et al., 2005).

1.4.5 18. století

Rychlejší vývoj zemědělství nastal po roce 1750. Změny v zemědělství podporoval i stát pronajímáním půdy poddaným. Robotu také začala nahrazovat námezdní síla. Po neúrodách obilí se na počátku 70. let 18. století začaly pěstovat brambory, často i v horských oblastech (Harna a Fišer, 1995).

Tehdejší panovnice Marie Terezie se snažila přebudovat habsburskou monarchii tak, aby se vyrovnala vyspělým evropským velmocím. V roce 1774 zavedla povinnou školní docházku, věnovala pozornost reorganizaci státní správy a kladla důraz na zemědělskou i průmyslovou výrobu. V následujícím roce vydala Marie Terezie robotní patent (Čornej a Pokorný, 2000).

Robotní patent řešil jen částečně problém celého nevolnictví. Po smrti Marie Terezie zrušil nevolnictví až její syn, císař Josef II. Roku 1775 začali práce na vytvoření Josefského katastru, který měl za účel evidovat poddanskou i panskou půdu. Na jeho základě byl vytvořený Berní a urbaniální patent, jenž převáděl robotu na peněžní plat. Také daňové zatížení poddanských usedlostí nesmělo překročit 30 %. Dověšením osvícenských reforem bylo v roce 1781 vydání Tolerančního patentu Josefem II., jenž zrovnoprávnil odlišná křesťanská vyznání (Bělina et al., 1992).

1.4.6 19. století

České země, stejně jako zbytek Evropy, byly v 19. století zasažené novými liberálními myšlenkami. Postupně byli odstraňovány feudální práva se stavovskou hierarchií. Tyto procesy jsou také označovány jako konec světa malých struktur. Panství nebo město

v jehož okolí se odehrával všechn dosavadní proces, již nebylo nejnižší správní jednotkou. Společnost se integrovala do vyšších celků, jejíž hlavní identitou se stával národ či ideologie nacionalismu. To způsobilo, že politické a sociální požadavky byly spjaté s národní a jazykovou identitou. Vedle Čechů však žili i Němci s utvářející se vlastní národní identitou (Bělina et al., 1992).

V letech 1871-1914 byla otázka českého vyrovnání velice silná, případný trialismus v rámci monarchie však narážel na fakt silně osídleného českého příhraničí německým obyvatelstvem. Stoupající nacionalismus byl na straně české tak i německé tak silný, že přes řadu návrhů autonomie nebo částečné nezávislosti, řešení nalézt možné nebylo. I přes stupňující se nacionální rivalitu byla myšlenka na zničení druhého národa naprosto cizí. Oba národy byly spjaty zájmovými vazbami, zemským vlastenectvím a dynastickou loajalitou (Makrlík, 2009).

1.4.7 Začátek 20. století

28. června 1914 zemřel na následky atentátu rakouský následovník František Ferdinand d'Este. Jeho smrt rozpoutala válku, která zpusťovala celou Evropu a otrásla téměř všemi hodnotami. Německo se stalo republikou a národy žijící na území Rakouska-Uherska si vytvořily vlastní státy. Tak vzniklo i Československo, na jehož vzniku měli zásluhy představitelé exilové politiky tzv. strůjci zahraniční akce v čele s T.G. Masarykem, Edvardem Benešem a Milanem Rastislavem Štefáníkem (Čornej a Pokorný, 2000).

Nejen dopad války, ale i rozpad rakousko-uherské monarchie mělo negativní dopady na hospodářství. Ztráta odbytišť a vysoká inflace, vedly k výrobním obtížím a vysoké nezaměstnanosti. S tím se potýkaly především regiony s vysokou koncentrací obyvatel, mezi které patřila i příhraniční oblasti. Zásadní změnu přinesla pozemková reforma, jež přerozdělila půdu nad 250 ha. To se týkalo téměř 1 800 000 ha půdy, která byla rozprodána nebo přidělena drobným rolníkům (Bělina et al., 1992).

Významný vliv v pohraniční měl vznik Sudetoněmecké vlastenecké fronty v roce 1933 (od roku 1935 Sudetoněmecká strana) v čele s Konrádem Henleinem, která v mnohém navazovala na Německou nacionální stranu zakázanou v roce 1933. Přestože se zpočátku Sudetoněmecká strana nestavěla nepřátelsky vůči státu, brzy se do jejího vedení dostali nacisté, kteří s vědomím Henleina sabotovali činnosti státu. Na stupňující se ohrožení reagovalo Československo zvýšením výdajů na armádu i na stavbu pohraničního opevnění (Arburg a Staněk, 2010)

Podpisem Mnichovské dohody ztratila Československá republika cca. 30 % území s 34 % obyvatel. Pohraniční region do roku 1938 opustilo více jak 114 000 Čechů (Arburg (2010) uvádí cca, 141 000), 11 500 německých antifašistů, 7000 židů a zhruba tisíc osob jiných národností (echo24.cz).

Održené pohraniční území na jihu Čech bylo vzdáleno přibližně 15 km od Českých Budějovic. V održených oblastech převládaly převážně venkovské obce s několika málo městy střední velikosti (Arburg a Staněk, 2010).

1.4.8 Druhá světová válka

Za nedlouho po obsazení pohraničí vyhlásilo Slovensko nezávislost a jako Slovenský stát se uchyluje pod ochranu říše. Den poté 15. března 1939 byl za přítomnosti Adolfa Hitlera na Pražském hradě vyhlášen Protektorát Čechy a Morava (Makrlík, 2009).

Během války odchod Sudetských Němců převyšoval nad migrací několika desítek tisíc říšských Němců do pohraničí. Nejvyšší ztrátu obyvatel představovalo narukování zhruba půl milionu českých Němců do války. Z celkového počtu českých Němců padlo 175 000 až 197 000 (Arburg a Staněk, 2010).

1.4.9 Odsun českých Němců

Požadavek odsunu menšin Němců a na Slovensku Maďarů byl od roku 1942 v Londýnském exilovém prostředí stále více diskutován. O tuto myšlenku se zasadil především Československý prezident v exilu Edward Beneš. Situace v pohraničí v závěru války byla značně zmatečná. Mezi českými Němci byl vyvoláván strach z odplaty a odvety za okupaci a za zločiny spáchané Hitlerovským Německem. Postup nově formovaných složek vůči německému obyvatelstvu byl brutální. Snahy o zabránění chaosu a destrukci byly znevažovány jednotlivci, toužícími po odplatě a snadnému obohacení. Skutečnost, že Němci byli označeni jako „státně nespolehlivé obyvatelstvo“ umožňovalo jejich vyhánění za hranice země tzv. divoké odsuny. Mnohé restriktce vůči německému obyvatelstvu připomínaly restriktce vůči židovskému obyvatelstvu za války. Němci museli nosit viditelné označení, byli zbaveni volebního práva, vyloučení z výkonu veřejných služeb, nesměli uzavírat smíšená manželství, peněžní vklady byly převedeny na vázané účty, byly jim nařízeny hodiny pro nákup v obchodech, platily pro ně zákazy vycházení atd. (Čapka et al., 2005)

Na Postupimské konferenci, kde se mimo jiné rozhodovalo o osudu Německa a východní hranice Polska, bylo 1.srpna 1945 rozhodnut a tím legalizován tzv. řádný

odsun Němců jež se týkal až 2 700 000 obyvatel německé národnosti. (Čornej a Pokorný, 2000).

Blažek (2016) se domnívá, že významnou roli při odsunu německého obyvatelstva hrály zjištěné motivy. Němečtí sedláci, kteří po staletí kultivovali příhraniční oblasti, přišli v krátké době o všechnen majetek a přibližně 1/3 půdy ztratila své vlastníky. Noví majitelé dostávali přiděly až do 13 hektarů, přitom často neměli zkušenosti ani předpoklady pro obhospodařování půdy.

1.4.10 Poválečné osidlování příhraničí

V první etapě poválečného osidlování pohraničí přišlo kolem 33 000 nových osídlenců. Do léta roku 1946 tento počet vzrostl na 60 000. Spolu s národními správci byl počet příchozích 70 000. V jarních měsících 1946, kdy dozníval přesun osídlenců do pohraničí rozhodlo ministerstvo zahraničí o urychleném dekretu o vlastnictví přidělené půdy osídlenců tzv. dekrety o půdě. Akce měla částečný nádech politické kampaně, kdy si KSČ kupovala tímto hlasy v nadcházejících volbách (Čapka et al., 2005).

Výsledky následujících voleb odpovídaly očekávání komunistů, když se s volebním ziskem 40,17 % stali nejsilnější stranou. (Bělina et al., 1992).

1.4.11 Léta 1948-1989

KSČ začala prosazovat proces kolektivizace prováděný po vzoru Sovětského svazu jako „zdrůstevňování“. Na základě toho vzniklé organizace zemědělských družstev (JZD) byly řízeny státem a na státu závislé. Stát se svou centrálně řízenou ekonomikou také ovlivňoval výrobní plány, vstupy i výstupy, ceny prodeje i nákupů, dodávky na trh a rozsah obhospodařování půdy (Blažek et al., 2016).

Komunistům se však nepovedlo přesvědčit rolníky k dobrovolnému odevzdání půdy ve prospěch JZD. Proto přistoupili k represím. Po dvou vlnách kolektivizace (1849-1953), (1955-1958) fungovala družstva již v 80 % obcí (Čornej a Pokorný, 2000).

Po procesech kolektivizace, začala zemědělská produkce po více jak dvaceti letech opět růst. V 70. letech zažil venkov vlnu slučování JZD, která začala představovat rozsáhlé zemědělské podniky obhospodařující tisíce hektarů. V důsledku nešetrných zásahů obrovsky vzrostla také půdní eroze (Blažek et al., 2016).

V 80. letech se politika SSSR značně uvolnila. 19. listopadu 1989 byla zahájena stávková hnutí studentů, škol, divadel jiných organizací tzv. sametová revoluce, jež vyústila v pád KSČ a nastolení demokratické vlády. V nových uvolněnějších poměrech se

mohly více prosadit odlišnosti v orientaci politické reprezentace českého a slovenského národa. To vyústilo nakonec v rozdělení Československa a vznik samostatné České republiky 1.ledna 1993 (Čornej a Pokorný, 2000).

2 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je ucelit informace o vývoji osídlení na Světlicku, které spadá pod oblast příhraničí. V první řadě si práce klade za cíl shrnout informace o vývoji osídlení vesnic a osad na Světlicku a zdokumentovat nakolik se změnil stav krajiny a osídlení do dnešních dob. K dosažení výsledků je využíváno vlastního průzkumu terénu, informacemi z Českého statistického úřadu nebo za pomoci mapových podkladů.

Sesbíraná data jsou vyhodnocena způsobem, aby čtenář dostal v kompletní a srozumitelné formě informace o předcházejícím stavu krajiny a osídlení v porovnání se současným stavem. Následně jsou změny v krajině a osídlení navzájem porovnány a shrnuty. Pro ucelený obraz o životě v příhraničí je práce doplněna rozhovorem s pamětníci.

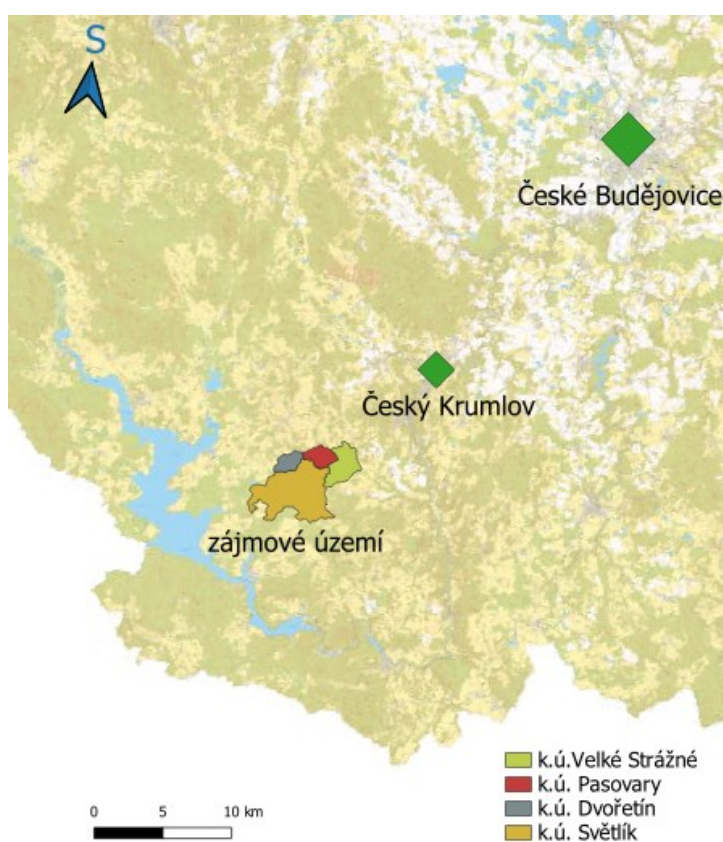
3 Metodika

3.1 Materiál

3.1.1 Výběr lokalit

Pro vypracování praktické části bakalářské práce bylo zvoleno katastrální území obce Světlík a další 3 katastrální území spadající pod jeho správu a to Dvořetín, Pasovary a Velké Strážné. V těchto lokalitách byl proveden rozbor osídlení a změn v krajině. Lokalita je zajímavá faktem, že většina historických osad a vesnic se do dnešních dnů nedochovala, a to z důvodu odsunu českých Němců a pozdějších demolic jejich domů.

3.1.2 Popis vybraných lokalit:

Obr. 3.1 zájmové území

Zájmové území se nachází přibližně 12 kilometrů jihozápadně od města Český Krumlov. Lze se na něj dostat cestou z Větrní směrem do Frymburku. Katastrální území obce Světlík a Velké Strážné je dobře přístupné z hlavní silnice. Do katastrálního území Pasovary a Dvořetín je přístup horší. V dnešní době zde vedou neuzpevněné nebo neudržované cesty. Nejlepší způsob je vydat se na průzkum z obce Světlík pěšky.

3.2 Metody

3.2.1 Sběr dat

Převážná část historických pramenů zabývajících se zvolenou lokalitou byla shromážděna z literatury místních spisovatelů. Protože historicky bylo území osídleno německým obyvatelstvem, kontaktoval jsem pro sběr materiálů Šumavské muzeum ve Vídni, které mi poskytlo přepracovanou kopii knihy Adalberta Stiftera. Dalším zdrojem dat byl Státní oblastní archiv v Třeboni se zarchivovanými kroniky obcí. Velkým přínosem bylo i vydaná brožura o Světlíku při příležitosti oslav 750 let farnosti sv. Jakuba Světlík.

Významným mapovým zdrojem bakalářské práce jsou veřejně dostupné mapy stabilního katastru v měřítku 1:2280 z let 1824-1843, které sjednotil a zdigitalizoval v roce 2020 Jihočeský kraj. Dále byla použita ke srovnání základní mapa České republiky 1:10000 a informace z Českého statistického úřadu.

V závěru práce je umístěn rozhovor s pamětníkem. Rozhovor bylo pro respondenta nejsnazší vést volnou formou komunikace s vícero dotazy. Pro srozumitelnost rozhovoru je jeho struktura pozměněna.

3.2.2 Vlastní průzkum terénu

Cílem vlastního průzkumu bylo vyfotit a zdokumentovat současný stav míst, kde se nacházely osady nebo vesnice. Ve většině místech byla demolice vesnic kompletní, proto byl kladen důraz převážně na místa, kde se dochovaly torza budov, sklepní prostory nebo jiné stopy osídlení.

3.2.3 Zpracování a vyhodnocení dat

Zpracovaná data jsou vyhodnocena a seřazena do více částí. Pro každé katastrální území je první historický rozbor konkrétních vesnic v lokalitách, dobová situace a životní podmínky obyvatel, počty obyvatel při sčítání, počty domů ve vesnicích a jiné informace úzce spjaté s historickým vývojem na Světlíku.

Druhou část práce zahrnuje rozbor mapy stabilního katastru z let 1824-1843 a její porovnání se základní mapou 1:10000 z roku 2022 a informacemi z Českého statistického úřadu taktéž z roku 2022. Pro prezentaci výsledků jsou vyhotoveny grafy znázorňující využití území v 19. století. Pro analýzu změn v krajině jsou tyto informace jsou porovnány se současným využitím území.

4 Výsledky a diskuse

4.1 Katastrální území Světlík

4.1.1 Světlík (Kirchschlag)

Obrázek 4.1 Vesnice Světlík, zakresleno v císařských otiscích

Struktura vesnice Světlík byla značně odlišná od okolních vesnic, zatímco ostatní vesnice v okolí měly strukturu domů uspořádaných kolem obdélníkového nebo kruhového tvaru návsi. Světlík má spíše náves ulicového typu. Stejnou strukturu lze nalézt například v blízké obci Frymburk.

Historie obce

První osídlení oblasti spadá do období přelomu tisíciletí a váže se k sv. Vintíři, pomocníkovi v nouzi a patronu myslivců, od roku 1011 pobývajícího v Richnachu. Byl to právě on, kdo poslal mnichy z klášterů do liduprázdných oblastí Šumavy. Mniši se usadili v místě mezi dnešním Světlíkem a Černou v Pošumaví. Mýtili les, stavěli hospodářské budovy a věnovali se zemědělství. Mýcením vzniklý světlý průsek (světlík), protože byl vidět z širokého okolí, zdál se mnichům vhodným místem pro svatostánek (Panhözl et al., 2008).

Informaci o založení osady již na přelomu tisíciletí se však z jiných zdrojů nepovedlo ověřit, a tudíž se jedná nejspíše o domněnku. První historicky doložitelný fakt spadá později do roku 1257.

Essl (1983) se zmiňuje o prvním německém názvu obce z roku 1257 - Lichtenwerd, 1258 – Chirchslag a 1283 – Kyrchslag odkazují na osadu či mýtinu v lese s kostelem. Později v roce 1367 se objevuje český název Swietlik.

První dřevěný kostel byl nejspíše vypálen Maďary a z iniciativy kláštera v Niederalteichu znovu vybudován společně s osadou. V té době byla již značná část okolního lesa vymýcena a místo něj vznikl světlý ostrov. Proto byl kostel pojmenován Lichtenwerd (Panhözl et al., 2008).

Listinou z 16. června 1258 byl darován proboštu Jindřichu I. a bratrům premonstrátského kláštera kostel Lichtenwerd (Světlík), k němuž patřila tři selská stavení a osada Bobovec (dnes lze originál darovací listiny nalézt v archivu v Schlägu) (Panhözl, 2008) a to jako náhradu za škody způsobených při válečném tažení (Essl, 1983).

Farnost Světlík byla tedy od roku 1258 pod správou kláštera ve Schlägu. Počítalo se s tím, že klášter bude zajišťovat obsazení fary. Nicméně pro nedostatek řádových členů se na farnosti střídali faráři, kteří nebyli v žádném řádu. Přibližně od roku 1632 byla fara obsazována pravidelně z kláštera, a to až do vyhnání německého obyvatelstva v roce 1945 (Panhözl et al., 2008).

Sporná otázka je, kdo byl původním vlastníkem Světlíku a tedy, kdo kostel a usedlosti daroval. Mareš a Sedláček (1918) a taktéž Panhözl (2008) uvádějí jako donátora Voka I. z Rožmberka (něm. Wok von Rosenberg), avšak Essl (1983) a stejně tak německy psané vydání od Panhözl et al. (2008) tento počín přisuzují Vítku z Krumlova (něm. Witiko I. von Krummau). Vítek z Krumlova i Vok z Rožmberka byli oba z rodu Vítkovců a oba byli ve službách Přemysla Otakara II. Darovací smlouva je psána v němčině a je možné, že neshoda vznikla v rámci překladu listiny.

Roku 1307 tuto darovací listinu potvrdil pražský biskup Jan IV. Samotná držba Světlíku prodělala mnoho majitelů. V roce 1300 je ve Světlíku připomínán Oldřich z Višně, představitel drobné šlechty. V roce 1331 se obec rozdělila mezi bratry Bolecha, Převora a Chvala. Dále se zde střídala různá feudální drobná šlechta a vladycké rody. (Panhözl et al., 2008)

Koncem 15. století připadá Světlík městu Krumlov (Krummau), pod kterým je až do zřízení císařských správních úřadů. (Essl, 1983) Roku 1423 byl kostel sv. Jakuba Staršího ve Světlíku vyloupen a vypálen husity. Později v polovině 15. století byl kostel opraven a vysvěcen od salonského biskupa Zikmunda. Roku 1624 je při provádění protireformace jmenován administrátorem Krištof Šteiner (Mareš a Sedláček 1918).

V práci dle Panhözl a kol. (2008) bylo původně české osídlení obce po roce 1620 poněmčováno, až české obyvatelstvo prakticky vymizelo. České osídlení v obci do-

kládají náhrobní kameny za hlavním oltářem světlického kostela se staročeským číselným textem, který upomíná úmrtí urozené paní Anežky z Chlumčan a Pasovar, jež byla z rodu pánů z Trojan. Druhý náhrobní kámen z roku 1577 patřil Janovi z Višně.

I přesto se lze domnívat, že původní etnické složení obyvatel ve Světlíku bylo pravděpodobně smíšené. Nejen proto, že Světlík byl pod správou kláštera ve Schlägu, ale i z důvodu, že celá oblast byla dlouhá léta pod správou rodu Vítkovců, kteří měli silné vztahy a državy v horních Rakousích a významně se podíleli na budování pohraničních osad v Jižních Čechách.

Essl (1983) se zmiňuje o velké oblibě včelařství mezi místními obyvateli. Také ovocnářství mělo neopomenutelné zastoupení. I přes značnou nadmořskou výšku oblasti se zde dařilo pěstovat hrušky, jablka a třešně. To dokládají solitérní ovocné stromy rostoucí na Světlicku do dnešních dob. Největší počet obyvatel se věnoval zemědělství. Nejméně vhodné podmínky pro hospodaření se nacházely v okolí Reithu (Svánkova) pro rašeliniště místy hluboké 2-4 metry, proto bylo rašeliniště odvodňováno příkopy. Místní obyvatelé také rašelinu těžili jako náhradu za nedostatek dřeva pro topení.

Škola

První škola je ve Světlíku zmiňována již v roce 1567. Od roku 1572 společně s knihovnou. V roce 1846 se vyučovalo pouze v jedné místnosti, protože ve zchátralé školní budově se vyučovat nedalo. Proto byl vypracován plán pro celkové rekonstrukci školní budovy o jejíž náklady se měli společně podělit Schwarzenbergové, klášter ve Schlägu, panství ve Vyšším Brodě a obec. Nakonec však účast na rekonstrukci zúčastnění odmítli. Až v roce 1856 na podnět místodržitelství bylo započato se stavbou nové školy. Nejpozději v roce 1861 byla nová škola dokončena. V roce 1899 byla rozšířena na pětitřídní. V roce 1918 navštěvovalo školu 268 žáků ze Světlíku a přilehlých osad (Panhözl et al. 2008).

Historie obce po roce 1945

První vojáci armády USA přijeli do Světlíku v dopoledních hodinách 7.května a velitelství si zřídili na faře. Ve zdejší škole byla zřízena americkým velitelstvím pekárna, kde pekli pro americkou armádu váleční zajatci až 1000 bochníků denně. 20. června byla budova školy Američany vyklizena a budovu převzali úředníci Českého ministerstva školství a osvěty. 23. června příslušníci české armády definitivně nahradili Američany a provedli prohlídku všech domů a hospodářských budov pro zajištění zbraní. Ve Světlíku se tou dobou nacházelo 500 německých obyvatel a stejný počet

německých uprchlíků, kteří sem přišli s ustupující německou armádou. Brzy po válce do Světlíku začali přicházet noví osídlenci s rodinami, kteří obsazovali domy vysídlené německým obyvatelstvem. Protože významně přibýlo dětí školou povinných byla 28. ledna 1946 znovu otevřena škola. Hlavní odsun Němců proběhl 20. září 1946. Zůstalo po nich mnoho zemědělských usedlostí a vybydlených domů. První problém nastal s péčí o hospodářská zvířata. Pro tyto účely bylo zřízeno Horské pastvinářské družstvo, které svedlo do společných stájí dobytek z opuštěných usedlostí a převzalo zemědělský inventář. 10. a 11. října 1947 nastal přesun slovenských reemigrantů z rumunské obce Valea Nugurumi a jejího okolí do Světlíka. Ti přišli převážně ze západních Čech, kde byli usazeni bezprostředně po příchodu z Rumunska. Šlo o potomky Slováků, kteří kolonizovali určitou část Rumunska a zachovali si jazyk i některé tradice. V březnu 1949 vznikla v obci první organizace KSČ. Pozemky a hospodářské budovy, které byly přiděleny novým osídlencům nakonec převzal státní statek. Vysídlené osady okolo Světlíku byly ve spolupráci s armádou zbourány z důvodů obav, že by se v nich mohli skrývat zločinci nebo osoby prchající před režimem, kteří se rozhodli překročit hranici (Panhözl et al., 2008).

Velmi špatné bylo pro místní obyvatele okolní spojení se světem. První autobusové spojení do Světlíku bylo zahájeno až v roce 1950 a to jen dvakrát týdně. V pondělí a v sobotu (Panhözl et al., 2008). Avšak silnice v té době do Světlíku nebyla. Ta byla dokončena mezi Frymburkem a Větrným teprve v roce 1970.

Obrázek 4.2 Prašná cesta do Světlíku v roce 1964

Obrázek 4.3 linkový autobus společnosti ČSAD v roce 1964, jezdící do obce 2x týdně

Demoličními akcemi a novou zástavbou ve 2. polovině 20. století byla urbanistická struktura Světlíku výrazně narušena, jak půdorysně, tak hmotově včetně necitelných zásahů do fasád domů. Silně prořídla zejména zástavba dolní čtvrtiny návsi. Zbořena byla i velká část svobodného dvora. V horní čtvrtině severozápadně návsi vyrostl podélně orientovaný bytový dům. Základní prostorové uspořádání však zůstalo i přes tyto zásahy čitelné a v krajině se dochovala i struktura záhumenicové plužiny (Kuča, 2008).

Po pádu železné opony Světlík začali navštěvovat původní obyvatelé žijící v Německu a Rakousku. Společně s nimi a místními obyvateli, vzniklo zájmové sdružení, kterému se podařilo nashromáždit poměrně velké finanční prostředky. Ty byly vynaloženy na opravu světlického kostela a fary. Tím se předešlo zániku kostela, který byl do té doby v havarijním stavu. V roce 1995 vypukl v hospodářské budově fary požár. V té době zde byly ustájena ovce a kůň. Naštěstí však byla obě zvířata včas vyvedena ven. Samotný kostel požárem poškozen nebyl. (Panhözl et al., 2008).

Obrázek 4.4 Světlický kostel v havarijním stavu před rokem 1991

Obrázek 4.5 Světlícký kostel po dokončení rekonstrukci

Informace z kroniky a vyprávění pamětníků

Kronika obce Světlík psaná pravděpodobně do začátku nebo do konce druhé světové války se nedochovala. Z vyprávění rodičů, německy psaná kronika zůstala po odsunu sudetských Němců na obecním úřadě. Když však po roce 1989 navštívili Světlík potomci rodiny, kteří kroniku spravovali, již nebyla k nalezení.

Obrázek 4.6 kniha trhovních vsí Bobovec a Světlík z let 1558-1671, již velmi poškozená

Dochovali se dvě knihy trhovních vsí Bobovec a Světlík z let 1558-1671 a 1721-1889, dvě pozemkové knihy z let 1757-1882 a 1759-1882, Dominikální pozemková kniha vsí Bobovec a Světlík z let 1836-1880 a Kniha svatebních a jiných smluv z let 1796-1881.

Přestože se v kronika obce Světlík nedochovala, lze vycházet z kroniky obce Hořice na Šumavě, kde bylo obyvatelstvo jako ve Světlíku převážně německé. Období 1918-1938 je v Hořické kronice psáno retrospektivně, převážně z vyprávění pamětníků pana Wágnera a pana Vacka.

Kronika rozděluje obyvatele na tři sociální skupiny. Nejmenší a nejméně vlivnou skupinu tvořili sedláci. Těch bylo v Hořicích v té době zhruba dvacet pět. Druhou skupinu tvořili živnostníci, četnictvo, učitelé a zaměstnanci pošty a dráhy. Nejméně vlivnou ale za to nejpočetnější skupinu tvořili bezzemci zaměstnaní u sedláků. Nejvyšší životní úroveň měli rolníci, kteří obhospodařovali pole, starali se o domácí zvířata

a chodili do blízké továrny. V neděli a o svátcích pak vypomáhali doma. Ženy se staraly o domácnost a děti. Dvacet až dvacet pět dělníků docházelo do papírny ve Větrní. Chodili pěšky a jedna cesta trvala až 2 hodiny. Pracovní doba byla deset, později osm hodin. Asi šest mužů pracovalo v dolech v Černé, přibližně pět jich bylo zaměstnáno na dráze a na poště (kronika obce Hořice na Šumavě)

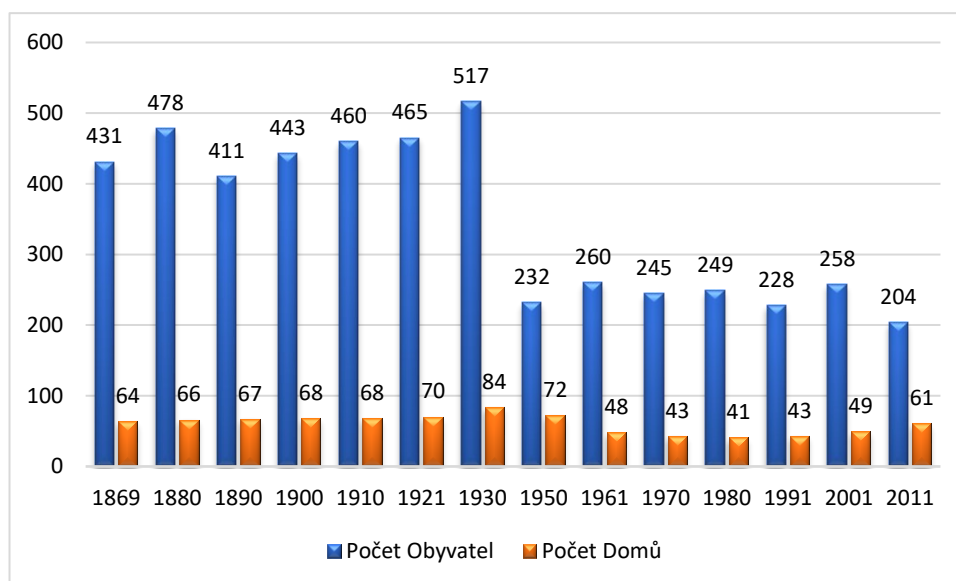
Lze předpokládat, že stejné poměry jako v Hořicích na Šumavě panovaly i na Světlíku. Obec Světlík je přibližně stejně vzdálená od Větrní jako Hořice. Pasovary a Velké Strážné jsou pak výrazně blíže. To znamená, že i odtud mohlo mnoho lidí nalézt práci v papírnách ve Větrní. Pokud potřeboval člověk cestovat, nejspíše využil železnice v Hořicích druhá možnost byla jít do Mezipotočí, do kterého je cesta o trochu delší, ale dobře schůdná. Obě trasy pěšky zaberou zhruba hodinu a půl času.

Až do roku 1938 žili vedle sebe Češi a Němci ve vzájemné shodě. Byli běžně uzavírány sňatky dvou osob různé národnosti. Neexistovaly tu žádné národnostní rozpory. Poměry se však rychle změnily koncem roku 1936, kdy se dostala do čela německého obyvatelstva „Henleinova strana“ (strana Sudetoněmecká), většina obyvatelstva s jejím programem sympatizovala a z ostatních se nikdo neopovážil proti ní vystoupit. Takže připojení českého pohraničí k německé říši v roce 1938 nenarazilo na žádný odpor, ba naopak. Bylo bouřlivě přivítáno (kronika obce Hořice na Šumavě).

Poválečný odsun sudetských Němců je zaznamenán místním rodákem Josefem Bauerem, který v jedenácti letech opustil Světlík spolu s rodiči.

„Velmi bolestné bylo opustit vše, co otcové našich otců pracně budovali po celá léta. Naděje, že toto bezpráví nemůže stále trvat, vztek a zloba na mocné, kteří vysídlení požadovali a rozhodli, strach, jak bude tento život pokračovat a mnoho dalšího, provázelo tuto dobu. Domov a s ním veškeré vlastnictví nám bylo možné ukrást, ale naši víru, že nás Bůh bude všude provázet, nám vzít nemohli. Zůstala nám rovněž naše energie a odhodlání stále pracovat, abychom přežili a jakýmkoliv způsobem opět začínali.“ (Josef Bauer, Panhölzl et al., 2008).

Při odsunu českých Němců muselo Bavorko začlenit přibližně 2 miliony nových obyvatel. Tehdejší obyvatelé Světlíku se snažili co nejlépe začlenit v pro ně nové zemi a spolu s místním farářem panem Sigmundem Auerem navázat znovu kontakty ve Světlíku. To se částečně povedlo až po roce 1964 a společně s ostatními rodáky Josef Bauer navštívil Světlík. V té době byl kostel ještě v poměrně zachovalé formě, nicméně vesnice v okolí Světlíka byly již zdemolované. (Panhölzl et al., 2008).

Graf 4.7 Počet obyvatel ve vesnici Světlík

Světlík se jako jediná vesnice vyhnul kompletní demolici, a to díky postupné reemigraci z vnitrozemí do příhraničních oblastí a osídlení příchozím obyvatelstvem původem z Rumunska. Přesto nové obyvatelstvo jen z poloviny pokrylo početní stav před odchodem českých Němců. Z grafu je patrné, že díky náhlému poklesu obyvatelstva, začal klesat i počet domů ve vesnici. Spousta domů chátrala nebo byla zbořena za účelem změny infrastruktury vesnice. V roce 1980 je počet domů poloviční, počtu domů před k počtu domů v roce 1930.

Dle ČSÚ bylo k datu 31.12.2022 evidované v obci Světlík 87 budov s číslem popisným nebo evidenčním a 230 obyvatel. Je patrné, že v dnešním stavu budovy obývá menší počet obyvatel než před válkou. Situace je dána i tím, že ve vesnici se nachází chaty pro účely sezónní rekreace, situované kolem silnice směrem ze Světlíku na Zátoň.

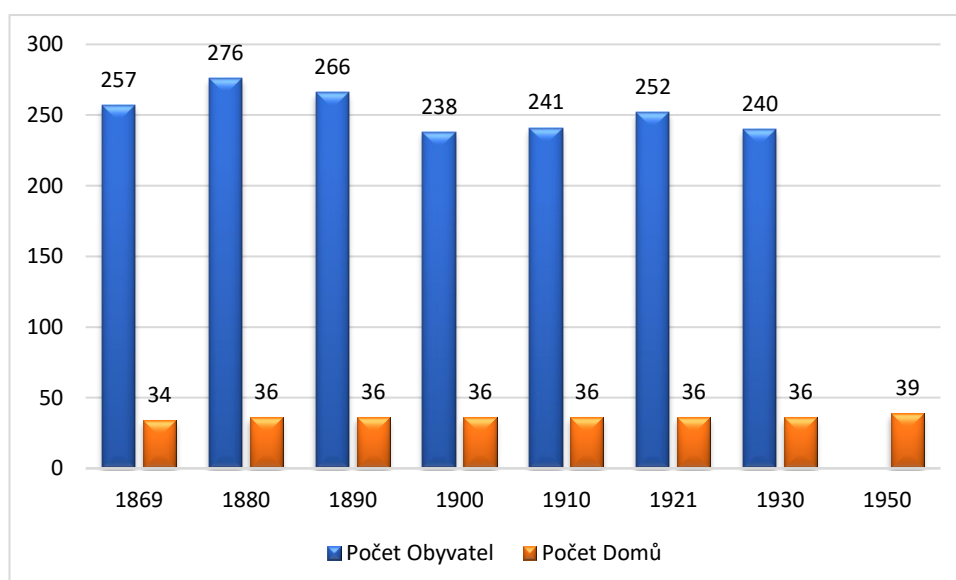
4.1.2 Bedřichov (Fridchsau)

Osadu Bedřichov bychom v raných císařských otiscích (stabilním katastru) nenašli, jelikož byla založena až později v roce 1833. Nacházela se přibližně 2 km jihozápadně od Světlíku v nadmořské výšce 770 m. n. m. V osadě žili obyvatelé německé národnosti, pracující převážně jako těžaři rašeliny.

V roce 1910 dosahovala populace osady 231 osob, žijících v 36 domech rozsetých po pláni, a to včetně samot Bocksberg a Teufel im Walde. Po odsunu byla osada zničena, nicméně v těžbě rašeliny se stále pokračovalo (Podhola, 2016).

Obrázek 4.8 Těžba rašeliny u osady Friechsau

Graf 4.9 Počet obyvatel ve vesnici Bedřichov

Bedřichov byl po obci Světlík druhou nelidnatější. Jeho vývoj je pozoruhodný tím, že za necelých 40 let, „na zelené louce“, vyrostla obec s více než 250 obyvateli. Důvodem toho bylo naleziště rašeliny. Vesnice Bedřichov také nejrychleji zanikla. Na rozdíl od ostatních vesnice nebo osad v okolí, byla již v roce 1950 kompletně vybydlená.

Obrázek 4.10 stavba rybníku v rámci projektu revitalizace rašeliniště

V roce 2020 došlo k projektu revitalizace rašeliniště nedaleko bývalého Bedřichova. V severní části rašeliniště došlo k výsadbě lesních porostů, převážně borovice lesní a smrku ztepilého. V září v roce 2021 došlo ke změně a byl vypracován projekt pro vodní revitalizace rašeliniště. V současné době je na místě stavba rybníka, která je téměř hotová. Těžební plocha rašeliniště zabírá přibližně 140 hektarů. V okolí těžební plochy se nacházejí další rašeliniště, které jsou v současné době označeny jako neplodná půda nebo jsou součástí lesů. Jedno nich je i chráněné území Bobovec.

4.1.3 Černíkov (Uretschlag, Gross-Uretschlag)

Osada Černíkov se nachází přibližně 2,5 km jihovýchodně od Světlíku. Historie osady sahá až k roku 1290, kdy osadu daroval Vítek z Rožmberku klášteru ve Vyšším Brodě. Od roku 1379 se znovu osada stala majetkem rožmberským. Taktéž jako okolní obce byla dlouho pod správou Krumlova, a to až do zrušení nevolnictví. Při sčítání obce v roce 1910 žilo v obci a přilehlých samotách Deutschkristelmühle a Hüttenbauer na 171 Němců ve 29 domech (Podhola, 2016).

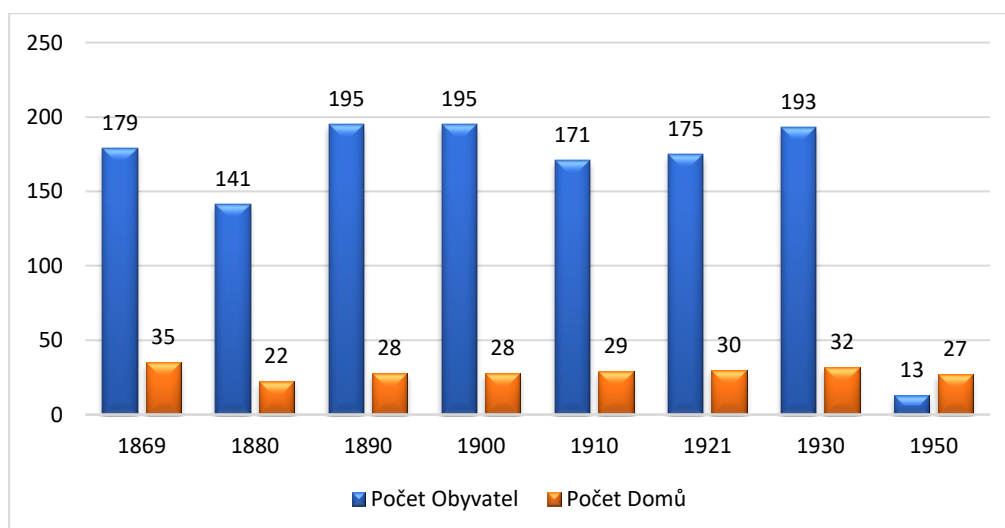
Obrázek 4.11 vesnice Černíkov, zakresleno v císařských otiscích

Struktura vesnice Černíkov byla pravidelná a připomínala trojuhelník. Černíkov byl považován za jednu z nejhezčích vesnic v okolí.

Obrázek 4.12 Černíkovský hasičský sbor někdy "mezi válkami"

Na svoji velikost obec Černíkov disponovala poměrně dobrou občanskou vybaveností, byl zde hasičský sbor, mateřská školka, menší kaple pro sloužení mší a zázemí tělovýchovného spolku. Děti z Černíkova navštěvovaly základní školu ve Světlíku. Z Černíkova pochází paní Hermína Panhölzl, spoluautorka světlického Jubilea. Spolu s bratrem se významně podílela na znovupostavení vyhořelé části fary a rekonstrukci kostela ve Světlíku.

Graf 4.13 Počet obyvatel ve vesnici Černíkov

Část domů byla po odsunu českých Němců v Černíkově ještě obydlena. Po roce se 1950 se zbytek obyvatelstva odsunul a při sčítání v roce 1961 je obec vedená jako

zaniklá. Po otevření hranic se uvažovalo o vybudování rekreačního střediska na Černíkově. V roce 2019 obec Světlík nechala zpracovat územní studii s cílem navrhnout urbanistické řešení lokality včetně vybudování veřejné infrastruktury. Z této studie plánuje obec vycházet při zpracování územního plánu.

4.1.4 Bobovec (Pfaffenschlag)

Osada se nacházela asi 4 kilometry jihozápadně od Světlíku v nadmořské výšce 750 m.n.m. První písemná zmínka o osadě Bobovec sahá k roku 1258, kdy stejně jako Světlík byl darován klášteru ve Schläglu v Horních Rakousích. Spolu se samotami Pfarrehefer, Hammer a Aumühle čítala obec, při sčítání lidu v roce 1910, 97 německých obyvatel a 15 domů (Podhola, 2016).

Obrázek 4.14 Osada Bobovec, zakresleno v císařských otiscích

Vesnice Bobovec měla domy obestavěné okolo návsi se strukturou oválného typu.

Bobovec se nenachází v katastrálním územím Světlíku, nicméně jeho historický vývoj byl velmi blízký Světlíku.

Severně nad Bobovcem se nachází stejnojmenné rašeliniště, jenž je přírodní památkou. Protože území bylo v minulosti využíváno k borkování rašeliny, obnovily se tu rašelinotvorné procesy. Převážným důvodem ochrany lokality jsou společenstva sub montánního borového rašeliniště v komplexu s podmáčenými smrkovými olšinami a rašelinnými loukami s charakteristickou rašeliništní květenou (zsnadrazi.cz).

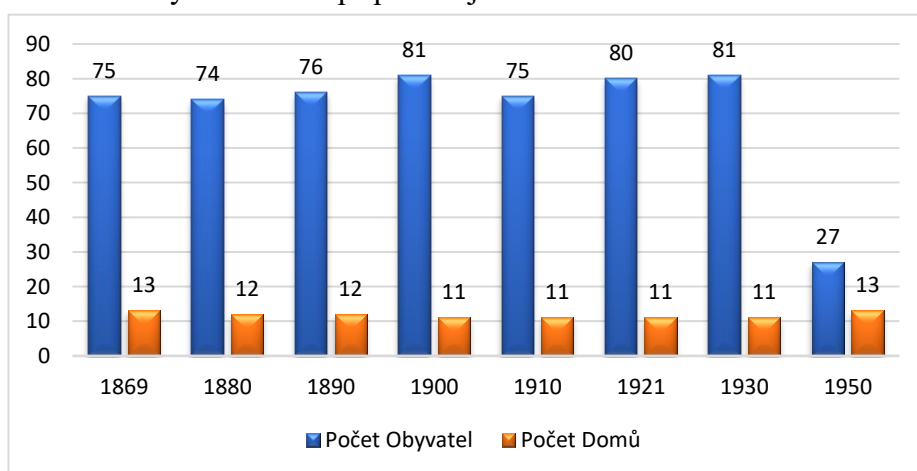
4.1.5 Svánkov (Reith)

Svánkov se nachází jeden kilometr jižně od Světlíku. První zmínka o osadě sahá do roku 1379. Sídlo je zde zmiňováno v Rožmberském urbáři jako Swancowa lhota. Osada taktéž náležela až do zrušení nevolnictví městu Krumlov (Podhola, 2016). Dnes jsou v okolí Svánkova vybudovány dva rybníky, z nichž jeden nese název Dvorec. Došlo také k obnovení k předtím zatrubněných vodních toků, které dnes rybníky napájejí.

Obrázek 4.15 osada Svánkov, zakresleno v císařských otiscích

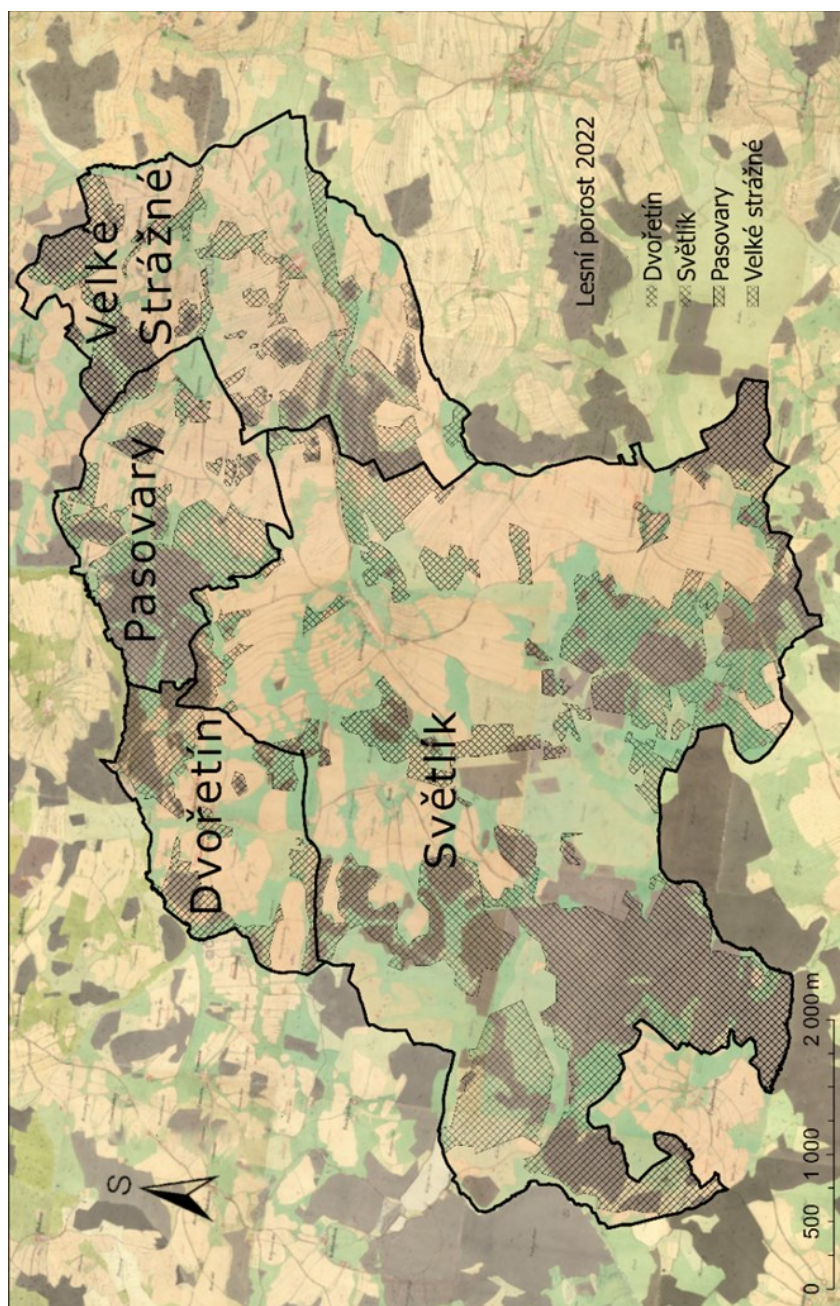
Svánkov neměl pevnou jako ostatní vesnice strukturu. Jeho strukturu tvořilo několik usedlostí obestavěných do tvaru připomínající kruh.

Graf 4.16 Počet obyvatel Svánkova

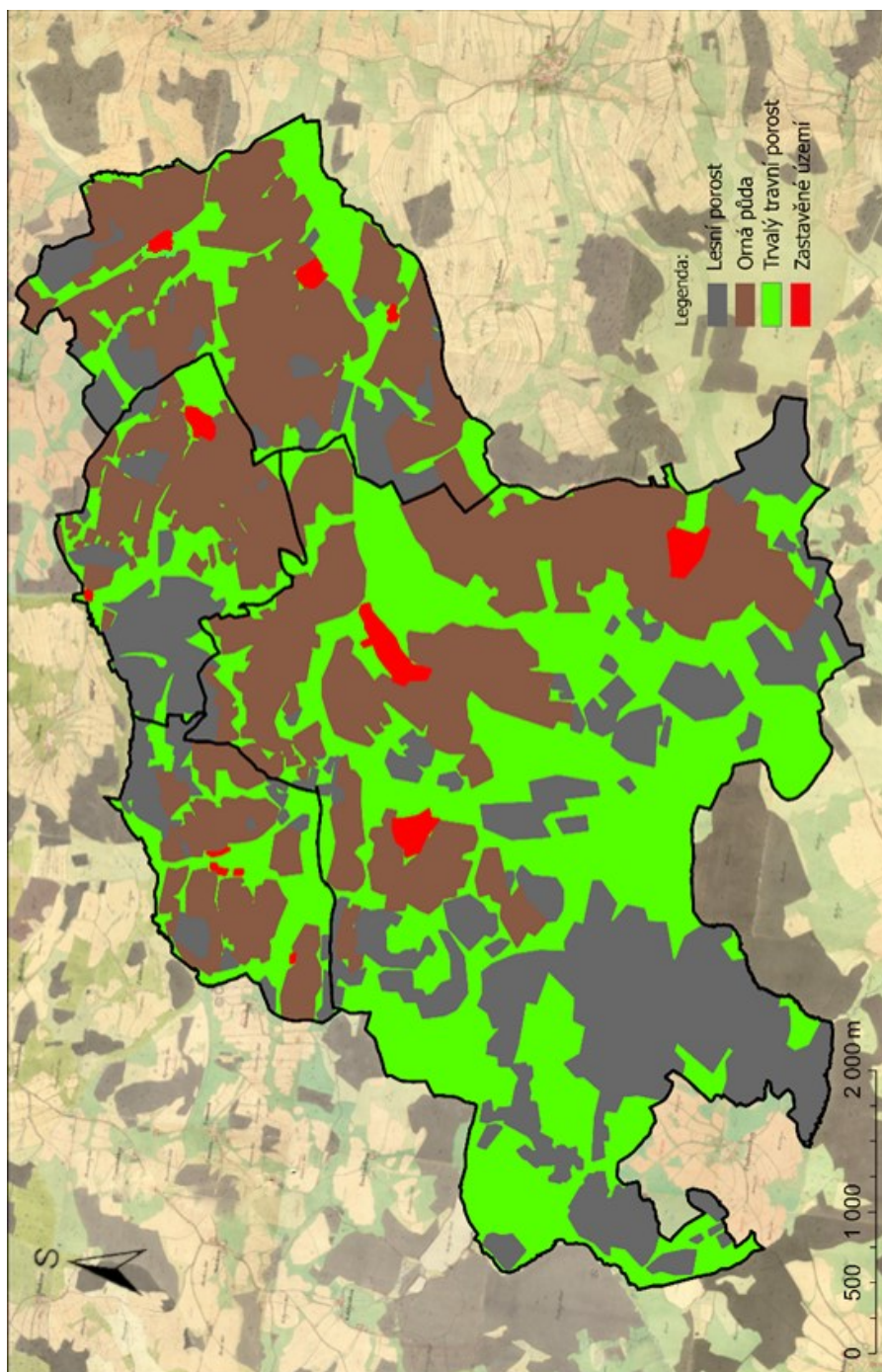
Osada Svánkov se dochovala nejdéle protože v domech se po odsunu českých Němců na čas usídlili rumunští přistěhovalci. Nicméně po jejich přestěhování do Světlíku byla osada taktéž srovnána se zemí. Dodnes se v okolí dochovali pozůstatky po elektrickém vedení ze Světlíku do Svánkova. Za zmínku stojí také film Markéta Lazarová z roku 1965, jenž byl režisérem Františkem Vlácillem točen také na Svánkově.

4.1.6 Rozbor k.ú. Světlík

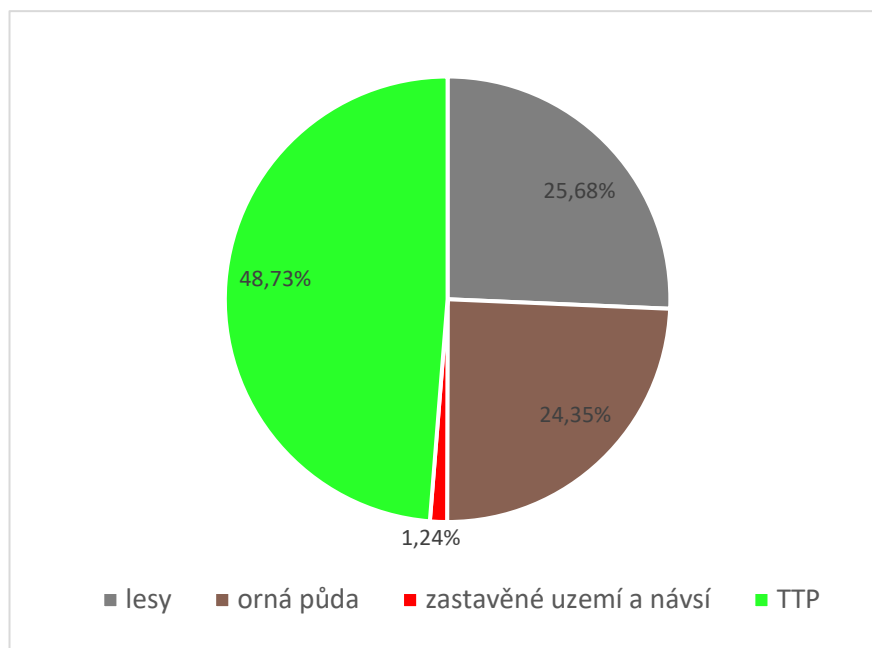
Obrázek 4.17 Srovnání lesního porostu na mapách stabilního katastru s dnešním stavem

Mapa srovnává dnešní lesní plochy z leteckých snímků z roku 2022 s plochami zakreslenými v mapách stabilního katastru. Při detailním pohledu je patrné, že menší celky lesů se spojily v celky větší. Tento efekt lze dobře pozorovat například v severovýchodní části katastrálního území.

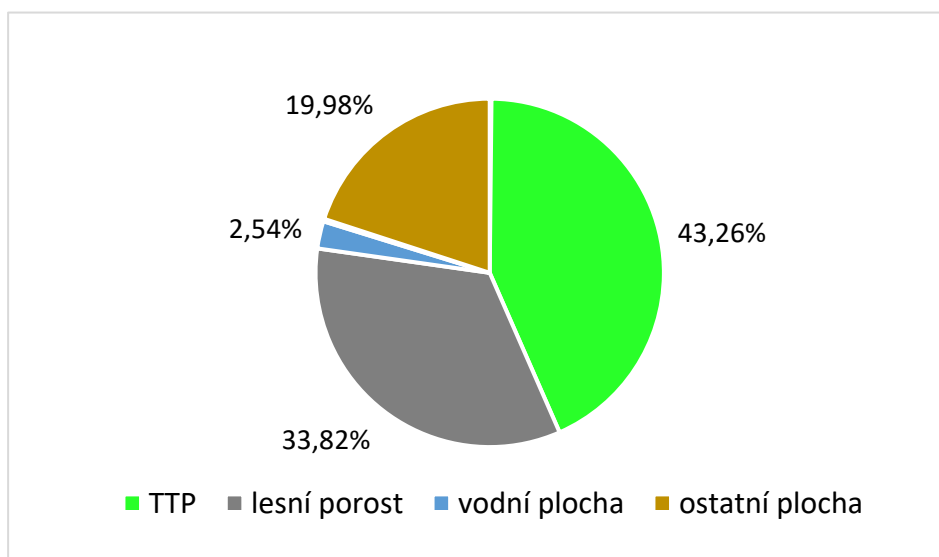
Obrázek 4.18 Detailní rozbor land-use na mapách stabilního katastru

Mapa ukazuje zastoupení ploch v katastrálních územích. Pro každé území byly z mapy extrahovány informace s velikostí zastoupených ploch v území a z nich vypracovány grafy s procentuálním zastoupením ploch. Pro lepší přehlednost jsou kategorie ploch shrnuty do 4 druhů. Například druh pozemku pastviny a druh pozemku louky ve stabilním katastru jsou v rozboru souhrnně označeny jako trvalý travní porost (TTP).

Graf 4.19 Land use Světlíku z map stabilního katastru

V katastrálním území obce Světlík měly největší zastoupení v letech 1826-1843 trvalé travní porosty. A to z důvodů zamokřených rašelinných půd, které v té době nebyly ještě těženy a byly označeny jako louky a pastviny. Území mělo na rozdíl od ostatních porovnávaných k.ú. nejmenší zastoupení orné půdy, která dosahuje pouze $\frac{1}{4}$ rozlohy v území a nacházelo se v okolí vesnic Černíkov a Světlík a u osady Svánkov. Z obrázku 4.18 je patrné, že plocha orné půdy se vzdáleností od osídlení klesá. Stejně velké zastoupení jako orná půda měly v katastru i rozsáhlé lesy. Ty se nacházely převážně v jihozápadní části katastrálního území.

Graf 4.20 Land use Světlíku z roku 2022

Plochy zastavěného území, zahrad a orné půdy dosáhly méně než desetiny procenta, proto nejsou v grafu obsaženy. Při srovnání s grafem 4.19 je patrné, že orná půda z území vymizela. Výrazně vzrostla plocha trvalých travních porostů a plocha lesů. V posledních 20 letech došlo v území k budování několika rybníků převážně směrem ze Světlíku na bývalý Svánkov. Je pravděpodobné, že po plánované vodní revitalizaci rašeliniště, zastoupení vodní plochy v krajině ještě stoupne.

4.2 Katastrální území Pasovary

4.2.1 Pasovary (Passern)

První zmínky o tvrzi Pasovary pocházejí z roku 1278, kdy tvrz patřila vladykům z Cipína a Pasovar. Dochovaná tvrz vznikla však později v druhé polovině 14. století. Název tvrže Pasovary ukazuje na první osadníky, kteří přišli jako kolonisté z Pasova v polovině 13. století. Po vymření rodu vladyků získává tvrz Matej Višně z Větrní německy Matthias Weichsel von Wettren. V roce 1618 stáli jeho potomci na straně protestantských stavů, a proto o Pasovary přišli. Roku 1624 byla cena tvrže a osady Pasovar odhadnuta na 6195 grošů a téhož roku Pasovary koupilo město Krumlov. Roku 1793 byla osada Pasovary prodána mezi 6 osadníků – Gabriel Malschinger, Anton Wagner, Johann Pichali, Ulrich Schinko, Adalbert Schinko a Kaspar Kropshofer. Tvrz v té době přestala sloužit jako šlechtické sídlo a zpusťla. V průběhu století byl areál tvrže rozšířen o další hospodářské budovy. Velkému požáru tvrz podlehla v roce 1836 a dalšímu v roce 1907. (www.zpasovar.cz; Essl, 1983)

Z tvrže se dochovala do dnešních hranolová dvoupatrová věž. Ve východní části věže je v úrovni prvního patra gotické ostění vchodu datované k druhé polovině 14. století, na opačné straně, která patrně nesla arkýř jsou zbytky ostění oken. (Tříška, Fiala, 1986)

Obrázek 4.21 Pasovarská tvrz, na snímku je vidět volně přístupné muzeum umístěné ve sklepech tvrže

Do areálu pasovarské tvrze se lze v dnešní době volně podívat. V jednom ze sklepů je vybudované malé muzeum s informacemi o tvrzi a dobovými fotografiemi z doby před první světovou válkou, kdy Pasovary byly soběstačnou vesnicí. Pasovarskou tvrz spravuje Spolek z Pasovar, jenž zajistil zastřešení gotické věže a tím předešel zatékání vody do stavby. Zajistil také havarijní stav obvodových stěn a přilehlého jižního paláce tvrze. V poslední době spolek vybudoval zastřešení na základech budovy někdejšího renesančního paláce, a to převážně z důvodu každoročního dobročinného koncertu, který se koná v letních měsících a kterým jsou částečně zajišťovány finance na obnovu tvrze (autor).

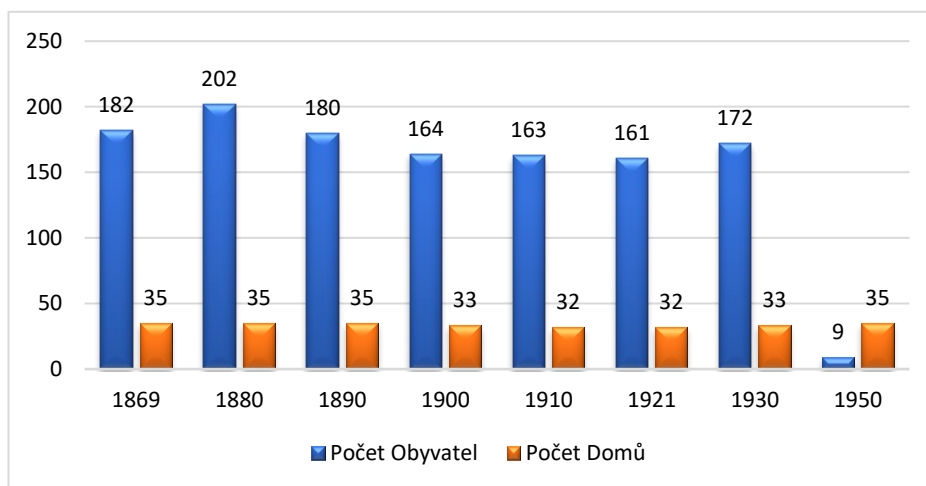
Obrázek 4.22 Hasičský sbor Pasovary

Obrázek 4.23 Dům přilehající k tvrzi s majiteli, kteří se nechali vyfotit na střeše tvrze.

Osídlení

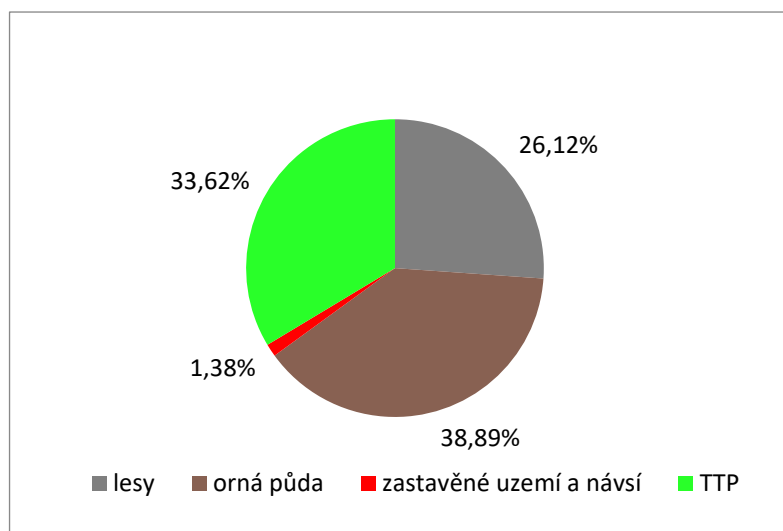
Původně byla osada Pasovary osídlena převážně českým obyvatelstvem, avšak po „Bílé hoře“ začalo převládat obyvatelstvo německé. Po odsunu sudetských Němců nebyla již osada znovu osídlena a jako ostatní osady v okolí byla nakonec srovnána se zemí. (Podhola, 2003)

Graf 4.24 Počet obyvatel ve vesnici Pasovary

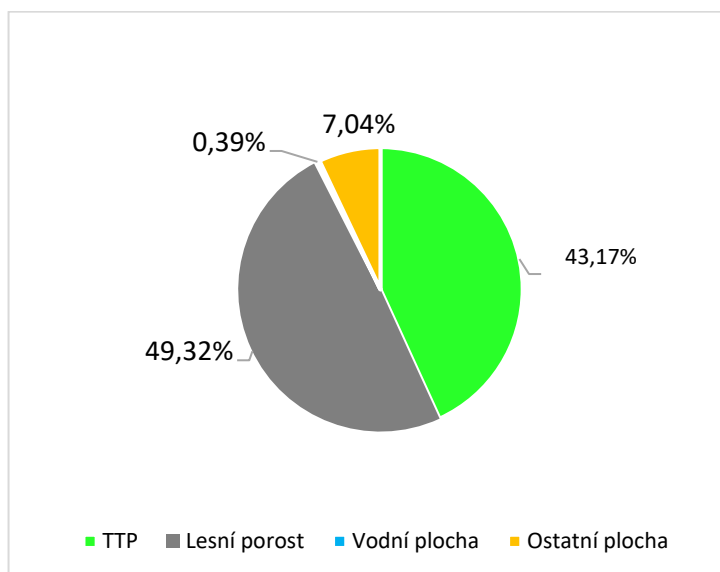
Do roku 1950 sídlilo v tvrzi ještě pastevecké družstvo, ale po jeho zániku tvrz zcela zpusťla a jako ostatní vesnice byla zdemolována.

4.2.2 Rozbor k.ú. Pasovary

Graf 4.25 Land-use Pasovar z map stabilního katastru

V katastrálním území Pasovary byla dominantní orná půda. Území je přibližně srovnatelné s k.ú. Velké strážné. Výjimku tvoří výrazné zastoupení lesních porostů, které se nacházejí v západní části území.

Graf 4.26 Land-use Pasovar z roku 2022

Orná půda v katastrálním území Pasovary zcela zanikla. Na místo ní se více než dvakrát zvětšila plocha lesů a znatelně se zvětšila i plocha trvalého travního porostu. Oblast okolo zaniklé vesnice Pasovar je kopcovitá a nejsou zde mokřady jako v jižní části k.ú. Světlíku, proto je zde jen malé zastoupení vodních ploch.

4.3 Katastrální území Dvořetín

4.3.1 Dvořetín (Klein-Uretschlag)

Osada Dvořetín se nachází necelé dva kilometry od Světlíku. Někdy také zmiňována jako malý Černíkov. Dvořetín patřil pod kostel ve Světlíku a spolu s ním byl darován klášteru ve Schlägu. Po roce 1624 až do zrušení nevolnictví pak osada patřila krumlovské vrchnosti. V roce 1910 je zde při sčítání lidu evidováno 79 Němců ve 13 domech.

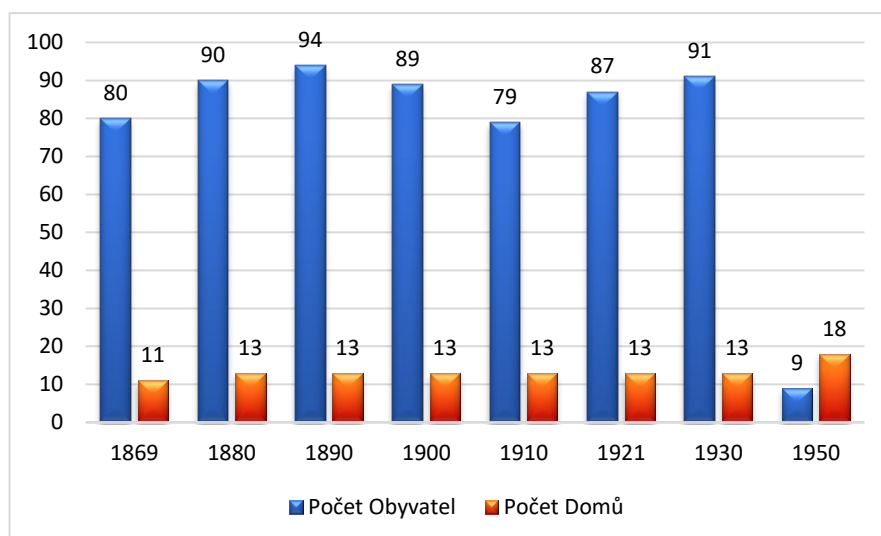
Na cestě směrem z Hořic na Šumavě do Dvořetína je zbytek lavičky s fotografií německých emigrantů. Na fotografiích jsou tři ženy, které emigrovaly z Dvořetína do Německa ve věku dvaceti, sedmadvaceti a sedmatřiceti let. Při jejich návštěvě, když se přijely po revoluci podívat do Světlíku, bylo pro ně velice bolestivé vidět svůj domov v rozvalinách.

Obrázek 4.27 Strom na Dvořetíně s rozpadlou lavičkou a fotografiemi tehdejších obyvatel

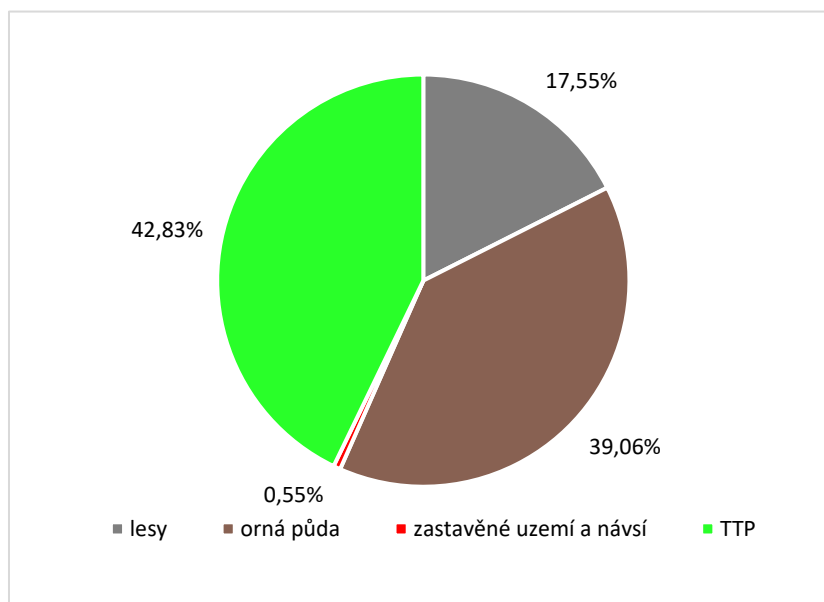
Obrázek 4.28 a 4.29 Vlevo je vidět usedlost rodiny Jaksch se zvoničkou na Dvořetíně. Vpravo je vidět torzo pravděpodobně stejné budovy. Kromě toho se dochovali sklepní prostory uvnitř zbořeníště.

Graf 4.30 Počet obyvatel ve vesnici Dvořetín

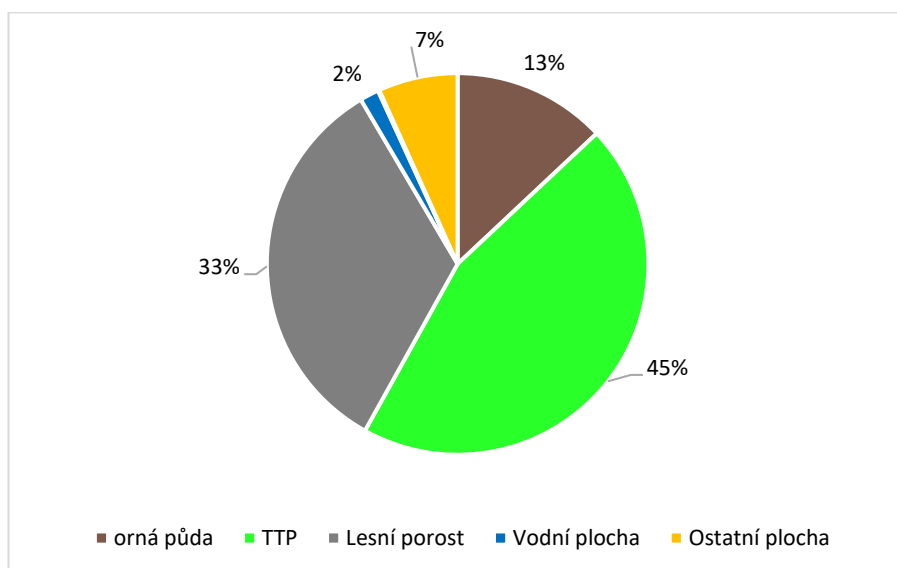
Protože byl Dvořetín poměrně rozlehlým statkem, byl nejspíše využíván krátkou dobu po odsunu českých Němců. Nicméně poté jako ostatní osady a vesnice také zanikl a v roce 1961 je již zdemolován.

4.3.2 Rozbor k.ú. Dvořetín

Graf 4.31 Land-use Dvořetína z map stabilního katastru

Katastrální území Dvořetín se podobá výrazně k.ú. Velké Strážné. I zde byla v porovnání s územím Světlíku nebo Pasovar menší plocha lesů a velké plochy orné půdy. Osídlení zde nedosahovalo takové hustoty jako v ostatních územích, a kromě osady Dvořetín se zde nenacházely žádné další osady.

Graf 4.32 Land-use Dvořetína z roku 2022

Na rozdíl od ostatních území je v katastrálním území Dvořetín dodnes evidována orná půda, nicméně ta je v posledních letech využívána jako trvalý travní porost. Podobně jako v ostatních se razantně zvedla plocha lesů. V území je také evidována vodní plocha, a to vlivem zamokřených ploch a rybníku ležícího na pravé straně po cestě ze Světlíka do Muckova. V dnešní době se na území nachází několik rekreačních chat umístěných v lese. Značná plocha trvalých travních porostů se dlouhodobě na Dvořetíně využívá jako pastvina pro skot.

4.4 Katastrální území Velké Strážné

4.4.1 Velké strážné (Gross-Drossen)

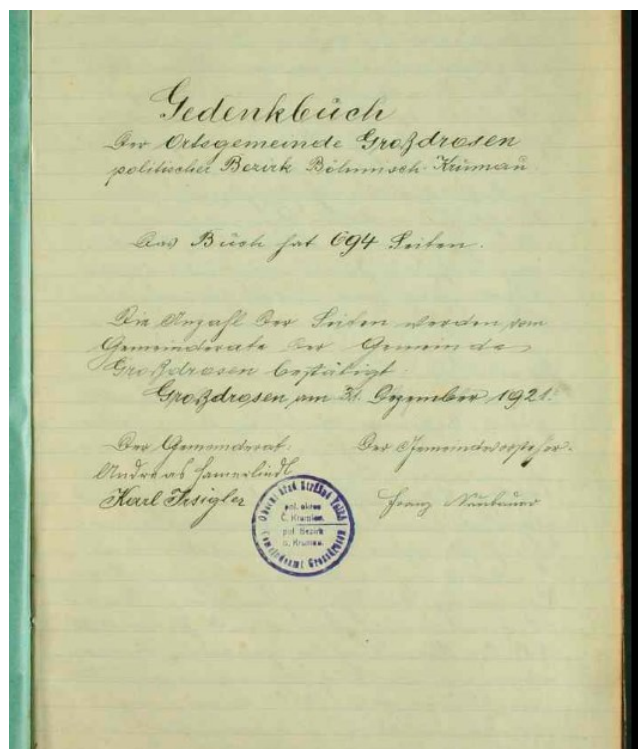
Název osady Velké Strážné souvisí se strážní službou na tzv. Svatotomášské stezce (jinde uváděna jako Solná stezka nebo Zlatá stezka). Z původní pozorovatelný na stezce se kolonizací stala ves Strasan, kterou v roce 1247 prodal Vítek z Rožmberka paní Kristýně a jejímu synovi Mikulášovi z Prahy. Za 5 let ji převzal johanita Mikuláš ze Strakonice. V roce 1305 stanovil Jindřich I. z Rožmberka desátek od osady Strážné pro kostel ve Frymburku. Začátkem 14. století jsou v osadě zmíněni vladykové Ludvík a Rapota ze Strážného. Po nich osada přišla pod správu Rožmberků. Mezi léty 1555–1782 byla ves v držení krumlovského kláštera sv. Kláry, po jehož zrušení v roce 1782 přešla osada pod správu Schwarzenbergů. Odsunem obyvatelstva po válce osada zpustla a následně byla srovnána se zemí (Podhola, 2016).

Obrázek 4.33 Vesnice Velké Strážné, zakresleno v císařských otiscích

Struktura obce Velké Strážné měla pravidelný tvar kolem obdélníkové návsi.

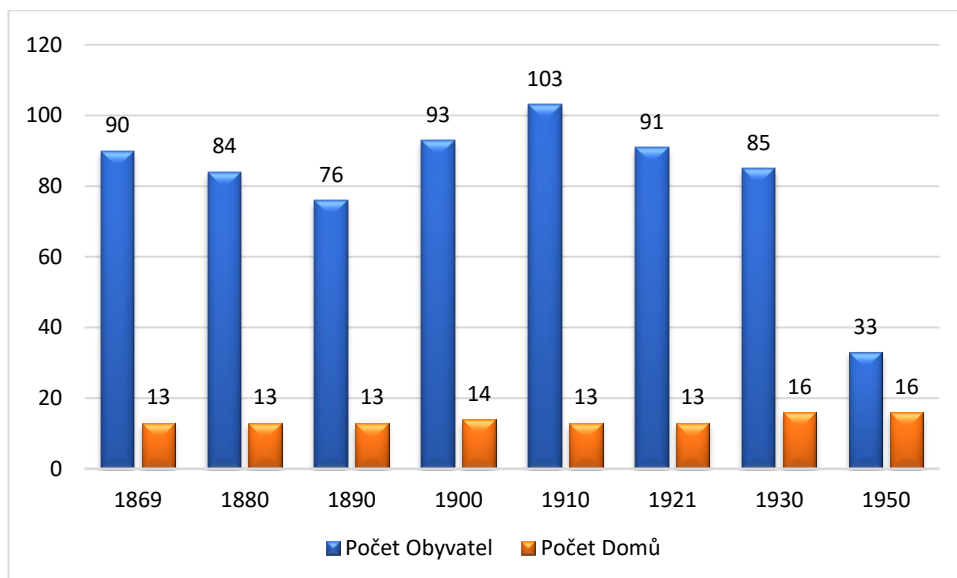
Dochovaná kronika obce Velké Strážné, jež je dnes k nalezení v Třeboňském archivu. Kronika se datuje mezi léty 1913-1937 a jejím kronikářem je nejspíše Karl Jrsigler. Její první část se zabývá historickým vývojem obce Velké Strážné a nedalekých obcí. A to především Světlíku, Malého Strážného a Pasovar. Druhá část se věnuje chronologickému vývoji událostí v obci a okolí. Jsou v ní zaznamenány oslavy, svatby, úmrtí, epidemie cholery, požáry, ale také třeba kupní ceny za zemědělské suroviny. Věnuje se také válečnému a poválečnému sledu událostí v obci a zmiňuje i celkovou situaci v první československé republice. Vedena je psacím písmem v němčině.

Obrázek 4.34 První strana kroniky, opatřena razítkem obce Velké Strážné v německém i českém jazyce.

Obrázek 4.35 Dnes připomíná obec Velké Strážné pouze kaplička po levé straně silnice ze Světlíku do Větrní. Jakékoli další pozůstatky budov jsou zarostlé a jen stěží k nalezení.

Graf 4.36 Počet obyvatel vesnice Velké Strážné

Vesnice Velké Strážné byla po odsunu českých Němců ještě nějakou dobu osídlena. Nicméně v roce 1961 byla již zdemolována a není zde evidováno obyvatelstvo. V dnešní době je v katastrálním území evidováno několik obyvatel, a to díky samotě Štokov.

4.4.2 Malé Strážné (Klein-Drossen)

Osada Malé Strážné se nachází přibližně jeden kilometr od Velkého Strážného. Obě osady od sebe rozděluje kopec a rameno Malého strážného potoku. První zmínka o obci sahá do roku 1290 kdy byla darována Vyšebrodskému klášteru. Taktéž jako ostatní osady byla ryze německou a v roce 1910 čítala 79 obyvatel ve 14 domech. Po odsunu Němců obec zanikla. (Podhola, 2016)

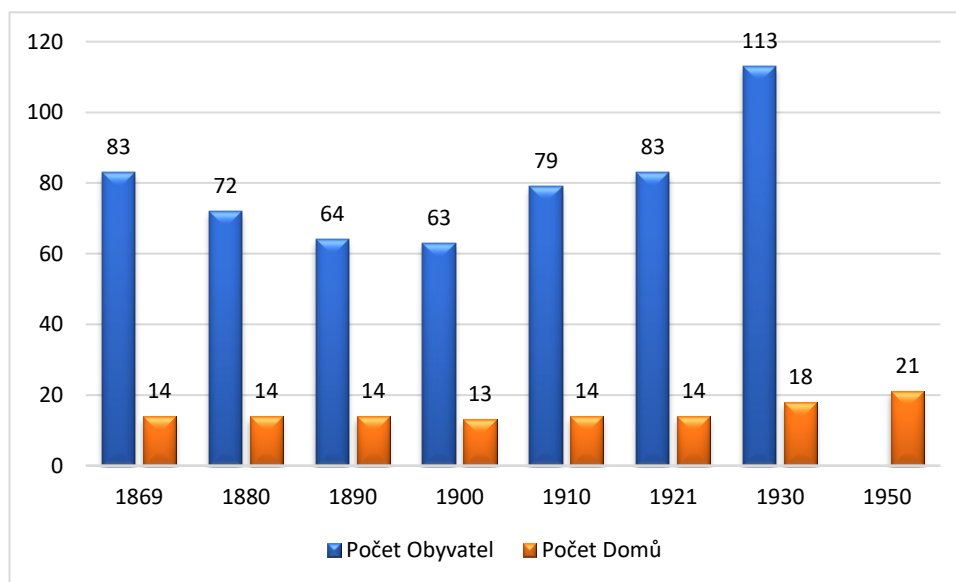

Obrázek 4.37 Náves ve vesnici Malé strážné

Obrázek 4.38 Pozůstatky obce Malé Strážné

V oblasti vesnice Malé Strážné jsou dodnes rozvaliny domů. Dochovali se i částečně sklepní prostory některých budov.

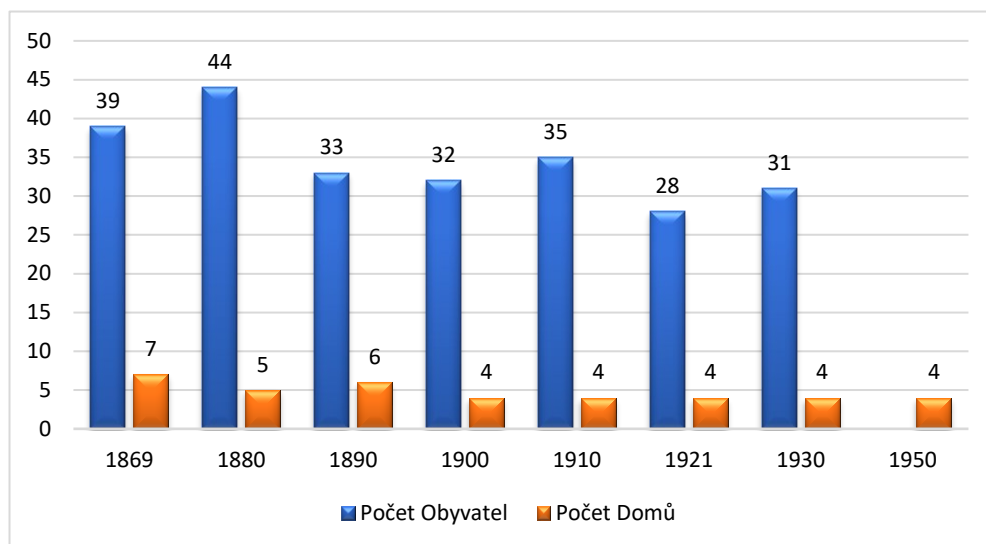
Graf 4.39 Počet obyvatel vesnice Malé Strážné

Vesnice Malé Strážné nebyla již po odsunu znovu osídlena. A proto na rozdíl od Velkého Strážného tu není evidováno obyvatelstvo po roce 1946. Zajímavý je i prudký nárůst obyvatel obce od roku 1900 do roku 1930. Naopak v obci Velké Strážné byl v těchto letech pokles obyvatel.

4.4.3 Vysoká (Hohenschlag)

Osada vysoká se nacházela na levé straně cesty z Větrní do Světlíku. Dnes bychom pozůstatky obce našli přibližně půl kilometru pod Velkým Strážným. Stejně jako Malé Strážné se Vysoká datuje k roku 1290, kdy byla darována Vyšebrodskému klášteru. V roce 1379 je v majetku Rožmberků. Poté patřila osada pod správu Pasovar. Po

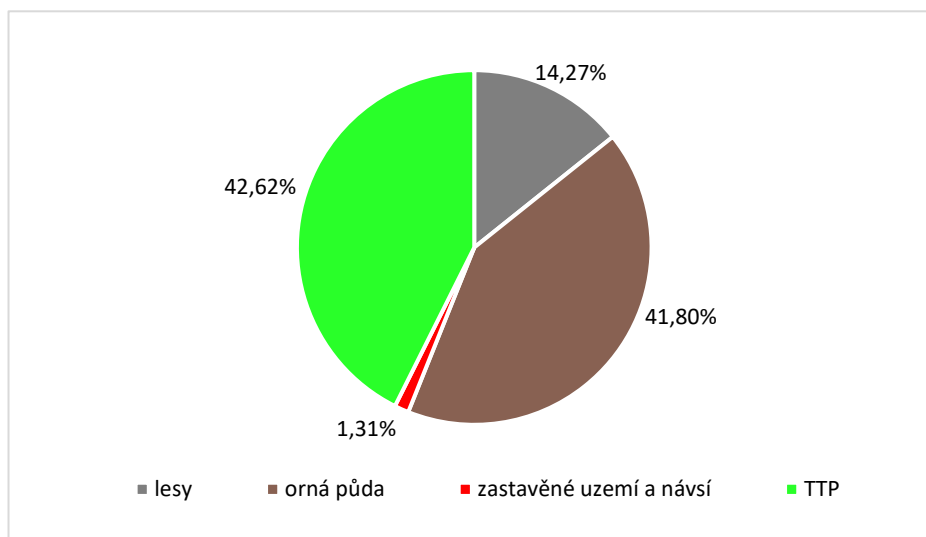
roce 1608 byla majetkem Krumlova. K Vysoké patřila i nedaleká samota Stockerhof (Štokov), která jako jediná stojí dodnes (Podhola, 2016).

Graf 4.40 Počet obyvatel vesnice Vysoká

Osada Vysoká po odchodu českých Němců nebyla znovu osídlena a po roce 1950 zanikla.

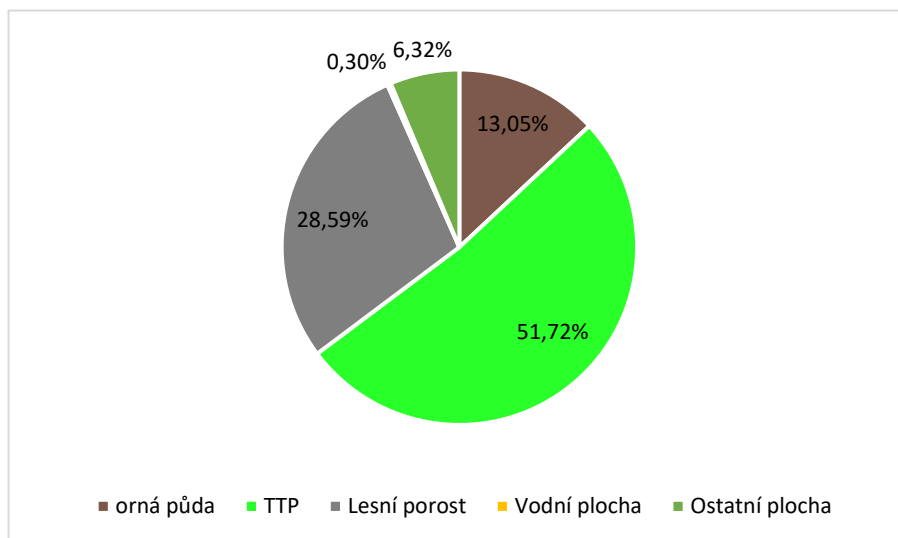
4.4.4 Rozbor k.ú. Velké Strážné

Graf 4.41 Land-use Velké Strážné z map stabilního katastru

Orná půda v katastrálním území měla největší zastoupení ze všech porovnávaných katastrů, a to vlivem malých ploch lesů, a především vhodné polohy bez přílišného zamokření nebo rašelinných půd jako v případě Světlíku. Území má sice kopcovitý charakter, nicméně struktura parcel a střídání orné půdy s nevelkými plochami trvalého

travního porostu mohlo značně eliminovat vodní erozi. Lesy v území zaujímaly menší roztroušené plochy. Vlivem poměrně hustému osídlení na malé ploše dosahovala zastavěná plocha s návší 1,3 %. viz obr č.

Graf 4.42 Land-use Velké Strážné z roku 2022

V současné době je stejně jako v katastrálním území Dvořetína i zde orná půda evidována, nicméně všechna je využita jako trvalý travní porost. Území je poměrně kopcovité s absencí rybníků a podmáčených ploch, proto se tu nachází pouze 3 ‰ vodních ploch nejčastěji ve formě mokřadů. Úbytkem orné půdy se výrazně zvedla plocha trvalých travních porostů a lesů, jejich plocha se zvětšila přibližně dvakrát.

5 Přepis rozhovoru s pamětnicí

Světlík byl po odsunu českých Němců znovu osídlen obyvatelstvem z vnitrozemí Čech a také příchozím obyvatelstvem Slováků z Rumunska tzv. rumunští Slováci. Následující rozhovor je veden s pamětnicí paní Annou, jednou z nejstarších obyvatel Světlíku.

Tazatel: Dominik Majkus

Respondent: paní Anna

Věk respondenta: 85 let

Datum rozhovoru: 13.4.2023

T: Věděla byste odkud pocházíte vy a vaši předkové?

R: Předkové mojí maminky přišli do Sedmihradska někdy kolem roku 1817. Ted' se Sedmihradsku říká Transylvánie. Čtyři maďarští grófové tam zakládali sklárny a potřebovali dělníky, kteří by těžili v pralese dřevo do pecí. Na místě, které Slováci odlesnili, si mohli založit hospodářství. Předkové mojí maminky pocházeli z pomezí Moravy a Slovenska, tatínek byl Maďar. Naše vesnice se jmenovala Gemenčíčka (fonetický přepis slyšeného, pozn. autor). Vesnice ležela pod Vrchy. Tak jsme nazývali vysoké hory nad námi. Někdy se z Vrchů přihnala voda a odnesla úrodu. Když byl tatínek ve válce, hodně jsme hladověli. Maminka nám vařila kaši z žitné mouky, zapíjeli jsme ji vodou z kyselého zelí. S bratrem Frantou jsme se radovali, když mouka došla, že už to nebudeme muset jíst, ale brzo jsme si přáli mít alespoň tu kaši... Měli jsme jednu kravičku a pásli jsme ovce, od jara do zámrazu bosí. Chodidla jsem měla často do krve, nejvíc od toho, jak jsem musela hnát přes ostružiní. Boty jsme měli s bratrem na zimu jedny dohromady, takové láptě ze sukna. Na Světlíku jsme taky chodili bosí, ale nacházeli jsme dřeváky po Němcích a ty, když vám padly, to bylo pohodlíčko! Ve vesnici v Rumusku jsme měli katolický kostel i slovenskou školu. Bratr do školy chodil, já ne. Maminka neměla tolik naturálií, aby panu učiteli zaplatila za oba. Jednu dobu u nás na vsi učil i pan Dočolomanský, budoucí tatínek toho herce. (Nejspíš byl myšlen Michal Dočolomanský, slovenský herec a moderátor; pozn. autor)

T: Kdy jste přišla do Čech a kolik Vám bylo let?

R: Do Čech nás jelo asi dva tisíce. Z naší vesnice jela jenom moje rodina. Maminka znala několik rodin z okolních vesnic, tak jsme se všichni drželi pořád spolu. Z Rumunska jsme přijeli v dobytčím transportu. První jsme přijeli do Chebu. Byli jsme všichni ubytováni ve velké budově. Potom nás přemístili do Nových Hradů. Na Světlík jsme přišli v roce 1947. Bylo mi devět. Domy, které jsme dostali, byly už dost vybydlené a nebyl v nich skoro žádný nábytek. Kromě Čechů byly ve Světlíku ještě dvě bulharské rodiny a dvě maďarské rodiny. Ale záhy všichni Češi, Bulhaři a Maďaři co přišli před námi odešli a zůstali tu jenom rodiny rumunských Slováků. Kromě české rodiny pana V., který tu dostal poštovní úřad. Paní V. chodila denně s poštou na Slavkov a pak dále přes Bohdalovice do Suše, na Štokov a zpět na Světlík (přes 20 km, pozn. autor). V zimě se brodila sněhem. Těžká poštovní brašna jí zničila záda a na nohy se ke stáru už ani nemohla postavit.

T: Bylo ve Světlíku ještě německé obyvatelstvo, když jste přišla?

R: Z německých rodin zůstali jen rodina H. Paní H. byla ve vysokém stupni těhotenství a její manžel byl invalidní, proto neodešli. Po kolektivizaci nám vedoucí statku zakázal nasázet si brambory, takže byl zase hlad. Paní H. napsala příbuzným do Německa prosbu o balík jídla, ale přišlo se na to, tak ji vzali od třech dětí a na devět měsíců zavřeli. Všichni jsme mysleli, že se vrátí vyhublá, ale ona se ve vězení naopak spravila, protože pracovala v kuchyni. Jenom nervy měla hrozně pocuchané. Příští rok už jsme sázet zase mohli. Vedoucí zjistil, že lidi bez jídla víc kradou ze statkového.

T: Jak Světlík po vašem příchodu vypadal?

R: Světlík po našem příchodu byl velmi krásný. Mezi domy byly úzké uličky, které vedly za humna, za každým domem byl ovocný sad. Ovocných stromů tu bylo hodně, ale lidé je káceli na polena do udíren. Všude, kde teď kolem vsi vidíš louky, byla políčka s remízky, pak se to scelilo. Nejkrásnější byl ale Černíkov. Tam je rovina, úrodnější půda, taky grunty tam byly největší. Byla tam taky moc hezká kaple. Na Pasovarech a Dvořetíně také byly kaple, jenom na Svánkově ne.

Obchod byl ve Světlíku už za Němců. Po jejich odchodu si tu zřídil obchod Antoni. Měl tam všechno, co jsme potřebovali i látky a nitě. V Rumunsku to bylo jiné, tam musel chodit tatínek nakupovat den cesty. Antonimu později dovolili prodávat jen

potraviny a lihoviny. Pak přišla Jednota, postavila se v akci Z. Dnes už tu není žádný obchod jen restaurace.

T: Jak se ve Světlíku v té době žilo?

R: Do 50.let jsme hospodařili soukromě. Kvůli povinným dodávkám to bylo těžké. Když bylo nějaké prase křipl a nemělo dost sádla, musel tatínek 5 kg sádla koupit a donést na dávky do Krumlova, abychom měli co odevzdat. Pak jsme museli odevzdat pole a kravičku statku. Vychovali jsme si doma i dva voly, oba jsme museli odevzdat bez náhrady taky. Maminka plakala, byla ze selského, těžko to nesla. Ale pan prezident Novotný později malé hospodaření povolil, tak jsme zase měli krávu a dvě kozy. Tatínek pracoval v dílně, maminka orala, bránila, sela, všechno dělala sama...

Hodně lidí odcházelo do vnitrozemí, i Slováků. V té době se bourali krásné kamenné domy. Tatínek chtěl taky někam ke Znojmu, ale maminka si zamilovala zdejší lesy a nikam už nechtěla. Lesy tu bývaly mnohem zdravější, těch brusinek, co jsme nasbíraly! Brusinky tady už nejsou. Loni v létě přinesla Anežka borůvkový koláč, prý na něj stěží nasbírala. Když už ani Anežka nenajde...

Do školy jsem začala chodit v devíti letech. Ve Světlíku byla škola do 5.třídy, pak děti jezdily do Krumlova. Autobus jel v pondělí a v sobotu, takže jsme musely být na internátě. V 6. třídě mi bylo patnáct let, do sedmé jsem už nešla, dali mě na statek. I když jsem byla zvyklá pracovat, byl pro mě začátek hrozně těžký. Skládali jsme seno, odebírala jsem na hůře od čtyř chlapů, nestíhala jsem, tak mě prostě zaházeli. Domů jsem se vracela na třaslavých nohách, dlaně samou krev. Časem jsem se zatáhla a už to šlo...

Vdávala jsem se mladá, malou dcerku jsem zkusila dát do týdenních jeslí, ale nebylo to dobré. Naštěstí mi maminka hodně pomáhala a děti se ujala, když jsem byla v práci.

Poznámka autora: Na přání respondenta nejsou některá jména uváděna nebo jsou zkrácena.

6 Souhrn

Z hlediska vývoje počtu obyvatel lze pozorovat v celkovém výsledku nárůst obyvatel v letech 1910 (1921) – 1930. Po odsunutí českých Němců byla snaha znovu osídlit zemědělské usedlosti a větší vesnice. Nicméně pro nedostatek nových osadníků tyto snahy selhaly. Z důvodu obav, že by se v opuštěných budovách mohli schovávat lidé, snažící se překročit hranice, bylo přistoupeno k demolici a do roku 1961 všechny osady a vesnice, vyjma Světlíku, zanikly.

Vývoj krajiny také zaznamenal dramatické změny. Všechny posuzované katastry byly v minulosti významně obhospodařované. Vyjma k. ú Světlíku na všech ostatních k.ú. dosahovalo zastoupení orné půdy cca. 40 %. K.ú. Světlíku tvořilo výjimku, protože se na jeho území nacházely rozlehlá rašeliniště a podmáčené louky. Do dnešní doby, až na drobné výjimky, zemědělská půda ze všech k.ú. vymizela. Na úkor vymizení orné půdy se přibližně 2x zvětšila plocha lesů v k.ú Pasovar, Velkého Strážného a Dvořetína. V k.ú Světlíku bylo větší zastoupení lesů i v minulosti a nárůst ploch lesů nebyl v porovnání takto rozsáhlý. Významně se společně s lesy zvětšila ve všech katastrech i plocha trvalých travních porostů, jež je dnes využívána jako sečená louka nebo pastvina.

Vlivem odsunu českých Němců a nedostatečného poválečného osídlení oblasti má při srovnání s vnitrozemím České republiky z dlouhodobého hlediska zkoumaná lokalita příhraničí sestupný vývoj v počtu obyvatel, hustotě osídlení i intenzitě zemědělských činností.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo poukázat na to, jak se krajina a osídlení za téměř 200 let změnilo. Při jejím vypracování vyvstala nejvíce jedna otázka. A to, jak velký vliv měl odsun českých Němců na krajinný ráz. První velkou změnou je, že ze čtyř zkoumaných katastrálních území zůstalo pouze území Světlíku osídleno. V ostatních územích všechny osady a vesnice kompletně zanikly. Velmi razantním vývojem prošlo i zastoupení jednotlivých druhů pozemků v krajině. Silně obhospodařovaná zemědělská krajina před druhou světovou válkou se změnila na krajinu luční a pasteveckou s velkým zastoupením lesů.

Velkým přínosem práce bylo částečně poodkrýt historii rodného území a dozvědět se o poměrně těžkém životě, který tu v historii panoval. Při zpracování bakalářské práce jsem ve velké míře poodhalil pro mě neznámé informace o vývoji rodné obce a o životě českých Němců před rokem 1946. Formou rozhovoru v závěru bakalářské práce, jsem se dozvěděl i podstatné informace o životě na Světlíku po druhé světové válce. I přes to, že s odchodem původního obyvatelstva a demoličními akcemi v pohraničí zmizela spousta místních pramenů, jsem velice vděčný spisovatelům a lidem, kteří se zasazují o zachování historie Světlíku a jeho okolí.

Seznam použité literatury

6.1 Citace literatury

1. ARBURG, A. a STANĚK, T. (2010) *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945-1951: dokumenty z českých archivů, Díl I: Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici*. Ve Středoklukách: Zdeněk Susa, ISBN 978-80-86057-67-5.
2. BĚLINA, P., HALADA, J., HRBEK J. et al. (1992) *Dějiny zemí Koruny české. II., Od nástupu osvěcenství po naši dobu*. PASEKA: Praha 431 stran ISBN 978-80-7637-213-9.
3. BERANOVÁ, M. ŠKVAINOVÁ, J. STEKLÁ, J. (1988). *Slované*. Panorama: Praha.
4. BLAŽEK, P., ROKOSKÝ J., SVOBODA, L. et al. (2016). *Rozkulačeno! Půlstoletí perzekuce selského stavu. Ústav pro studium totalitních režimů, Národní zemědělské muzeum.: Praha*. ISBN 978-80-87912-44-7.
5. BOUDÍŠKOVÁ, V., (1971) *Minulost našeho státu v dokumentech*, SVOBODA Praha,
6. BUMBA, J. *České katastry od 11. do 21. století*. Praha: Grada. (2007). s. 21–22. ISBN 978-80-247-2318-1.
7. ČAPKA, F., SLEZÁK, L., VACULÍK, J. (2005) *Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Akademické nakladatelství CERM, Brno. ISBN 80-7204-419-2.
8. ČORNEJ, P. a POKORNÝ J. (2000). *Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce*. PRÁH: Praha. ISBN 80-7252-026-1.
9. CHVOJKA, O. ed. a KRAJÍČ, R. ed. (2007) *Archeologie na pomezí: sborník referátů ze semináře: České Budějovice, 8.11.2007*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích 212 s. ISBN 978-80-86260-79-2.
10. DRDA, P. RYBOVÁ, A. *Keltové a Čechy*. Praha: Academia, 1998, ISBN 80-200-0658-3.
11. ESSL, H. R. (1983). *Der Kreis Krummau an der Moldau: Die Heimat Adalbert Stifters*. Buchen: Herausgeber Rupert Essl.
12. HARNA, J. a FIŠER, R. (1995) *Dějiny českých zemí, I: Od pravěku do poloviny 18. století*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-285-3.
13. *Kronika obce Hořice na Šumavě (1963-1975)*

-
14. KUČA, K. (2008) *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. LIBRI: Praha. ISBN 80-85983-12-5.
 15. MAKRLÍK, V. (2009). *Češi a Němci: studie proveditelnosti společných dějin a budoucnosti*. IDEÁL, Praha ISBN 978-80-86995-07-6.
 16. MAREŠ, F. a SEDLÁČEK J. (1918) *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do polovice XIX. století, XLI, Svazek první: Politický okres Krumlovský. Okolí Krumlova*. Nákladem Archeologické komise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, Praha.
 17. PANHÖLZ, H., BAUE, J. Zita ČERMÁKOVÁ, et al. (2008) *Informace o obci Světlík, sestaveno a později doplněno při příležitosti oslav 750 let far-nosti Sv. Jakuba*. Český Krumlov
 18. PODHOLA, R. (2003). *Výlety za zajímavostmi Českokrumlovska. Český Krumlov*.
 19. PODHOLA, R. (2016) *583 portrétů zmařené Šumavy*. Český Krumlov.
 20. RADA, I. (1992). *Dějiny zemí Koruny české, I: Od příchodu Slovanů do roku 1740*. PASEKA, Praha. ISBN 80-85192-29-2.
 21. ROZMANOVÁ, N. a POKORNÁ, Z. (2017) *Charakter a struktura zástavby venkovských sídel v územních plánech* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
 22. SÁDLO, J. POKORNÝ, P. HÁJEK, P. et. al. (2005) *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*. MALÁ SKÁLA, Praha. s.178 ISBN:80-86776-02-6
 23. TRÍSKA, K. a FIALA Z. (1986) *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 5: Jižní Čechy*. SVOBODA, Praha

6.2 Citace webových zdrojů

24. Echo24.cz (2018). *Mnichovská dohoda obětovala Československo. Válce ale nezabránila* [online][cit. 2023-03-02]. <https://echo24.cz/a/SBNaQ/mnichovska-dohoda-obetovala-ceskoslovensko-valce-ale-nezabranila>
25. KASTNER, Q. (2011). *Procesy formování obyvatelstva českého pohraničí od května 1945* [online] [cit. 2023-04-02]. http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/180_96-12wptext.pdf

-
26. LOUKA, J. (2021) *Zmizelé Sudety* [online] [cit. 2023-04-02].
<https://www.ikoktejl.cz/ufaq/zmizele-sudety/>
27. Město Český Krumlov. (1997-2023). *Dobrovická Jeskyně* [online] [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_dob-jes/
28. Město Český Krumlov. (1998-2023) *Solná stezka* [online] [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: https://encyklopedie.ckrumlov.cz/cz/region_histor_solste/
29. Ústav pro jazyk český *Příhraničí* [online] [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: http://www.neologismy.cz/index.php?retezec=p%C5%99%C3%AD-hrani%C4%8D%C3%AD&button=Hledat&priority=1&heslar=1&heslar_detail=p%C5%99%C3%AD-hrani%C4%8D%C3%AD
30. PERLÍN, R., (2011). *Venkov, Typologie venkovského prostoru* [online] [cit. 2023-03-26]. <https://web.archive.org/web/20110928135236/http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
31. SCHMIEDTOVÁ V. (2006). *Příhraničí* [online] cesky.radio.cz [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/prihranici-8621533>
32. zsnadrazi.cz *Rašeliniště Bobovec* [online] [cit. 2023-03-26].
https://www.zsnadrazi.cz/priroda/cz1250/region/soucas/i_rasbob.htm

6.3 Citace zákonů

33. Z. č. 168/1927 Sb. *Celní zákon* [online] [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/4501/1/2>

6.4 Seznam obrázků

Obrázek 3.1 Zájmové území otiscích (Geoportál, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.1 Vesnice Světlík, zakresleno v císařských otiscích (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.2 Prašná cesta do Světlíku v roce 1964 (zdroj: obecsvetlik.cz)

Obrázek 4.3 Linkový autobus (zdroj: obecsvetlik.cz)

Obrázek 4.4 Světický kostel v havarijním stavu (zdroj: obecsvetlik.cz)

Obrázek 4.5 Světlický kostel po dokončení rekonstrukci (zdroj: hrady.cz)

Obrázek 4.6 Kniha trhovních vsí Bobovec a Světlík (zdroj: Státní oblastní archiv v Třeboni)

Obrázek 4.8 Težba rašeliny u osady Friechsau (zdroj: Podhola, 2016, s. 176).

Obrázek 4.10 Stavba rybníku (zdroj: vlastní, 2022)

Obrázek 4.11 Vesnice Černíkov, zakresleno v císařských otiscích (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.12 Černíkovský hasičský sbor (zdroj: <https://www.kohoutikriz.org/autor.html?id=panhh&t=p>)

Obrázek 4.14 Osada Bobovec, zakresleno v císařských otiscích (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.15 Osada Svánkov, zakresleno v císařských otiscích (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.17 Zájmové území Srovnání lesního porostu na mapách stabilního katastru s dnešním stavem (Geoportál.cuzk.cz, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.17 Srovnání lesního porostu na mapách stabilního katastru s dnešním stavem (Geoportál Jihočeského kraje, Geoportál.cuzk.cz, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.18 Detailní rozbor land-use krajiny na mapách stabilního katastru (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.21 Pasovarská tvrz (zdroj: zpasovar.cz)

Obrázek 4.22 Hasičský sbor Pasovary (zdroj: obecsvetlik.cz)

Obrázek 4.23 Dům přilehající k tvrzi (zdroj, Podhola, 2003, s 181)

Obrázek 4.27 Strom na Dvořetíně (zdroj: vlastní, 2022)

Obrázek 4.28 Usedlost rodiny Jaksch na Dvořetíně. (zdroj: Podhola, 2016)

Obrázek 4.29 Zbořené stavení (zdroj vlastní)

Obrázek 4.33 Vesnice Velké Strážné, zakresleno v císařských otiscích (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Obrázek 4.34 První strana kroniky obce Velké Strážné (zdroj: Státní oblastní archiv v Třeboni)

Obrázek 4.35 Kaplička Velké Strážné (zdroj: vlastní)

Obrázek 4.37 Náves ve vesnici Malé strážné (zdroj: Podhola, 2006)

Obrázek 4.38 Pozůstatky obce Malé Strážné (zdroj: vlastní, 2022)

6.5 Seznam Grafů

Graf 4.7 Počet obyvatel ve vesnici Světlík (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.9 Počet obyvatel ve vesnici Bedřichov (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.13 Počet obyvatel ve vesnici Černíkov (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.16 Počet obyvatel v osadě Svánkov (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.19 Land use Světlíku z map stabilního katastru (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.20 Land use Světlíku z roku 2022 (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.24 Počet obyvatel ve vesnici Pasovary (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.25 Land-use Pasovar z roku 2022 (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.26 Land-use Pasovar z map stabilního katastru (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 3.30 Počet obyvatel ve vesnici Dvořetín (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.31 Land-use Dvořetína z map stabilního katastru (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.32 Land-use Dvořetína z roku 2022 (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.36 Počet obyvatel vesnice Velké Strážné (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.39 Počet obyvatel vesnice Malé Strážné (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.40 Počet obyvatel vesnice Vysoká (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.41 Land-use Velké Strážné z map stabilního katastru (Geoportál Jihočeského kraje, 2022; zpracování: vlastní)

Graf 4.42 Land-use Velké Strážné z roku 2022 (Český statistický úřad, 2022; zpracování: vlastní)